

PRÀCTIQUES TRANSFORMADORES

de l'economia solidària
a Barcelona

CONTINGUTS

Introducció

Aproximant la teoria i la pràctica de la transformació social

00

pàg. 4

Algunes experiències

01

Dignificar les persones i apoderar les comunitat mitjançant l'educació financera: **Associació de les Comunitats Autofinançades**

pàg. 10

02

Utilitzar la tecnologia per generar autonomia i desenvolupar capacitats: **ColecTIC**

pàg. 17

03

Coresponsabilitzar-se amb la cura: **Coop57**

pàg. 24

04

Prioritzar la salut relacional als projectes col·lectius: **Cos Salut**

pàg. 31

05

Eliminar intermediaris i generar ocupació juvenil: **L'Esguard**

pàg. 38

06

Transversalitzar la perspectiva de gènere i feminista: **IACTA sociojurídica**

pàg. 45

07

Resoldre les necessitats del territori i la comunitat: **Menjador Solidari Gregal**

pàg. 54

08

Fer de la cura una pràctica quotidiana: **Tamaia – Viure Sense Violència**

pàg. 60

Barcelona, octubre de 2018

Disseny de continguts i realització de les entrevistes

Anna Lite i Elba Mansilla

Redacció

Elba Mansilla

Edició gràfica i disseny

La Pera Comunicació SCCL

Il·lustració portada

Paula Rodríguez

Imatges

Anna Lite, Elba Mansilla, IACTA, L'Esguard i COOP57

Impressió

Cevagraf SCCL

Aprenentatges i reptes

a partir de la sessió d'intercooperació de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya 2017

09

pàg. 67

00

Aproximant la teoria i la pràctica de la transformació social

El material que teniu a les mans vol ser una eina que serveixi per obrir i alhora respondre a la pregunta inabastable: «**Què és la transformació social?**». Una interrogació que hem volgut contestar de forma coral a partir del testimoni de 8 entitats de la ciutat de Barcelona i que lluny de conduir-nos a una definició única, més aviat ens ha obligat a fer-nos una reflexió prèvia. La transformació social més que un punt d'arribada és una forma de fer i estar, que es concreta en un conjunt de pràctiques que incorporen una manera de mirar que problematitzen el món que ens ve donat per crear-ne un de nou. Fer transformació social implica experimentar, provar, encertar i equivocar-se, per seguir avançant fent-se preguntes, trobant algunes respostes i certeses, aprenent de les errades i plantejant-se noves estratègies collectives per afrontar vells i nous reptes.

Les pràctiques transformadores que trobareu en aquest recull volen ser una aportació al debat a partir de casos reals i tangibles que hem agrupat en dues categories. D'una banda, hem inclòs projectes que fan un esforç per incloure socialment collectius com els joves, les dones, les classes populars i les persones d'origen migrant que no només tenen difícil fer-se un lloc al mercat capitalista, sinó que encara no estan trobant en l'Economia Solidària un mitjà per a la resolució de les seves necessitats. De l'altra, hem inclòs mesures que considerem transformadores perquè intervenen sobre algunes de les rigideses pròpies de l'organització mercantil i patriarcal de l'economia, com són la verticalitat de les relacions de poder, l'androcentrisme o la mal divisió social del treball en relació a la distribució de la responsabilitat de cura.

No hem volgut quedar-nos únicament en l'explicació de les mesures, ja que generalment arribar a desenvolupar un instrument al qual es pot donar un nom, acostuma a ser el resultat d'un procés que comença quan una persona detecta i trasllada una necessitat individual al grup, i des de i en el collectiu es debat, negocia, concreta, aplica, revisa... En un equilibri entre el desig i la realitat, on l'assaig-error obre escenaris de possibilitat i experimentació. Altres vegades, el procés és invers. És a partir de l'aplicació d'una pràctica concreta que es desencadena tot un procés de reflexió i debat.

Des de Coòpolis, entenem l'Economia Social i Solidària (ESS) com una economia plural, diversa, en constant procés de creixement i aprenentatge; construïda a partir de fortaleses adquirides històricament i nodrida de manera permanent a partir de l'actualització de pràctiques ancestrals de l'Economia Popular, i mitjançant les noves aportacions assajades en un món que canvia de pressa. Un conjunt d'iniciatives socioeconòmiques impulsades de manera col·lectiva, que es despleguen en tots els cicles de l'activitat econòmica -productius i reproductius- i desenvolupen una activitat que afronta la resolució de les necessitats de forma integral, posant les persones i la sostenibilitat de la vida al centre. Un economia que promou i es preocupa per construir relacions de solidaritat, cooperació, reciprocitat i autogestió; creant i recreant un vincle social i comunitari que reconeix la diferència i acull la diversitat, des del dia a dia dels projectes.

Aquest recull vol aportar el seu gra de sorra a l'esforç per visibilitzar i sistematitzar bones pràctiques que s'estan produint a l'ESS, i que iniciatives com Pam a pam, publicacions com el quadern "Economia solidària: 10 històries d'èxit"³ i l'"Estudi sobre gestió democràtica, transparència, igualtat de gènere i conciliació a les cooperatives de treball"⁴ han començat a reunir. Aquests treballs no només posen en valor i reconeixen les aportacions que s'estan fent des de les entitats solidàries per democratitzar l'economia, sinó que ajuden a transformar imaginaris, generar escenaris de possibilitat i faciliten la transferència de coneixement entre projectes en àmbits com la inclusió social, la sostenibilitat col·lectiva i l'economia de les cures. La nostra selecció inclou les següents experiències:

El testimoni de l'**Associació de les Comunitats Autofinançades (ACAF)** en ha servit per apropar-nos a una pràctica popular i ancestral com l'estalvi col·lectiu, molt estès a l'Amèrica Llatina i l'Àfrica i encara molt desconegut a Catalunya. Les CAF compten amb una quarantena d'experiències vinculades a l'associació i està especialment protagonitzada per persones d'origen migrant que troben en aquests projectes un instrument per a la inclusió social, l'educació financera i l'autonomia econòmica.

³ Revista *Alternativas Económicas*, núm. 47, maig de 2017

⁴ Realitzat per Hobest. Il·lab-so i l'Associació IQ i publicat per la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya al novembre de 2016.

La cooperativa **ColectIC** treballa en un dels àmbits on l'ESS està encara més fluïda: el tecnològic. Amb seu al barri del Raval, l'entitat utilitza la tecnologia com a eina d'apoderament i adquisició de competències transversals per impulsar processos d'aprenentatge cooperatiu i desenvolupar una acció educativa i comunitària no assistencialista.

L'entrevista amb la cooperativa de serveis ètics i financers **Coop 57** ens narra el procés d'apoderament feminista viscut a l'organització que ha acabat gestant i parint una baixa de parentalitat ampliada. Un camí que ha implicat un treball de transformació d'imaginari i pedagogia interna en relació al dret i la responsabilitat de cura.

El testimoni de **COS Salut** ens explica com aquesta cooperativa de treball i consum concep i acompanya processos de desenvolupament humà, organitzatiu i empresarial per promoure la salut relacional als projectes col·lectius.

El procés que ens relata la cooperativa d'educació en el lleure **L'Esguard** dona testimoni de la importància i la responsabilitat de la comunitat educativa per donar confiança als i les joves que volen impulsar iniciatives econòmiques autogestionades i generar ocupació de quilòmetre zero.

El testimoni de **IACTA** ens acosta a l'experiència d'aquest col·lectiu d'advocades que han trobat en la cooperativa un mitjà des d'on intentar harmonitzar els dos objectius del projecte: transformar el dret com a juristes, i sostenir les seves vides en un ofici centrat en l'experiència masculina.

A partir de l'experiència del **Menjador Solidari Gregal** ens apropem a una història d'autogestió i apanyo a un dels barris més empobrits de la ciutat de Barcelona. Un projecte cooperatiu impulsat pels i les veïnes del Barri Besòs, que construeix un espai de socialització intergeneracional i intercultural, i reivindica una acció social i comunitària no assistencialista des del dia a dia.

Finalment, l'experiència de **Tamaia Viure Sense Violència** ens descriu el treball de cura i autocura que desenvolupa aquesta

cooperativa feminista per abordar la dimensió humana i relacional dins de l'entitat de forma quotidiana mitjançant una figura de supervisió externa.

Només afegirem que aquest recull és el primer, però confiem que en publiquem d'altres. Tanmateix, ens agradaria cooperativitzar el projecte, ampliant el grup editor a la **Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya** i altres entitats solidàries interessades a participar-hi. Per transformar també un procés d'elaboració que no ha sigut sempre sostenible, abastar àmbits i sectors que encara romanen invisibilitzats i cercar referents inspiradors lluny dels marges de la gran Barcelona.

Ens encantarà sumar complicitats!

Algunes experiències

DIGNIFICAR LES PERSONES I APODERAR LES COMUNITATS MITJANÇANT L'EDUCACIÓ FINANCERA

«Sol·licitar un préstec és
exercir un dret, no
demanar un favor»

ACAF

Associació de Comunitats
Autofinançades

recolzament mutu, economia popular, estalvi
col·lectiu, autonomia econòmica, educació
financera, vincle comunitari

Es tracta d'una pràctica ancestral que té molts noms. Tants noms com llocs on trobem formes comunitàries d'estalvi impulsades per grups d'afinitat de base familiar, de gènere, amistat, professió o procedència. Depenent de la regió, s'anomena i pren formes diferents: a l'Amèrica Llatina n'hi diuen "cadena", "rueda", "junta", "tanda", "cuchabal"; a l'Àfrica, la paraula "tontine" està molt estesa, tot i que cada comunitat hi dona nom propi en els diferents idiomes. A casa nostra n'hi diem Comunitats Autofinançades, CAF.

A Catalunya, l'Associació de Comunitats Autofinançades (ACAF) compta amb més de 40 projectes i vincula a més de 600 persones. El nombre de persones beneficiàries és difícil de calcular, però s'estima que no és inferior a 1500. "Els grups són molt heterogenis, tan en relació a la mida, com a la composició. El que els uneix és la metodologia que fan servir". La idea és molt senzilla: un grup de persones es troben de manera regular per estalviar plegades i fer-se préstecs entre elles sense la intermediació d'un banc. Les integrants decideixen les normes de funcionament del grup -com per exemple, el número màxim de participants, la regularitat de les trobades, si carreguen interessos als crèdits, entre d'altres- i controlen els moviments de caixa en les diferents reunions que celebren.

Les trobades s'acostumen a fer a cases particulars, on un cop acabada la reunió, la gent comparteix una estona, un mos i una beguda. A Europa el funcionament més habitual és tipus franquícia: "quan un grup de gent es posa en contacte amb nosaltres perquè vol impulsar una CAF, nosaltres assistim a una reunió i fem un primer acompanyament, en què expliquem la metodologia bàsica i els ajudem a definir entre totes les normes de funcionament. A partir d'aquí, cada grup s'autogestiona".

«La idea és molt senzilla: un grup de persones es troben de manera regular per estalviar plegades i fer-se préstecs entre elles»

Per què és important promoure l'estalvi?

Darrere de la filosofia CAF hi ha una idea central: apoderar i ajudar a la gent que té dificultats econòmiques per a què no depengui tant de recursos externs. És important trencar amb les dinàmiques assistencialistes clàssiques d'ajudar els altres. Se'n repeteix una vegada i una altra que com que som pobres, no som capaços de fer res. I amb aquesta negació de les pròpies capacitats, es legitima que hagin de venir els Serveis Socials i les entitats benèfiques a solucionar-nos els problemes. Nosaltres pensem que això és una manera de perpetuar la pobresa. No estem dient que no s'hagi de recórrer a Càritas o als Serveis Socials si tens un problema.

“La pobresa moltes vegades no es deu únicament a una falta de diners, sinó a la manera com ens hi relacionem”

Però pensem que cal un canvi de mentalitat individual i col·lectiva que reconegui la capacitat de tots i totes de decidir on i com gestionem els nostres recursos. Creiem que la pobresa moltes vegades no es deu únicament a una falta de diners, sinó a la manera com ens hi relacionem. Els problemes més comuns en les economies familiars més depauperades són el

sobreendeutament, i no disposar d'ingressos amb regularitat. Desenvolupar la nostra capacitat d'estalvi ens fa més conscient de la dimensió econòmica de la nostra vida. I en aquesta presa de consciència, el grup té un paper molt important: ens compromet amb l'objectiu comú, l'estalvi, i aquest compromís ens proporciona a totes una major autonomia financera. Passat el primer any de vida dels col·lectius, els estalvis acostumen a créixer en un 350%. La CAF serveix per apoderar a les persones i proporcionar-los una educació financera.

Quines necessitats es resolen mitjançant la CAF?

Són molt diverses. De vegades, l'estalvi col·lectiu serveix per enviar diners o viatjar al país d'origen. Altres grups ho fan servir per fer front a pagaments urgents o atendre a necessitats bàsiques, com reparar una electrodomèstic o comprar els

llibres de l'escola. Les quantitats dels crèdits acostumen a oscil·lar entre els 400 i els 600€. En general, però, no cal donar explicacions: el grup es basa en la confiança i en el suport mutu, i es preserva la confidencialitat.

“Els grups aprenen que si intensifiquen la capacitat d'estalvi, el ventall de possibilitats que es poden realitzar individualment i col·lectiva es multipliquen”

Com que hi ha una relació entre el que pots demanar i el que has estalviat, els grups aprenen que si intensifiquen la capacitat d'estalvi, el ventall de possibilitats que es poden realitzar individualment i col·lectiva es multipliquen. Entre els grups més consolidats, per exemple, la CAF ha servit per ajudar a obrir alguns comerços. A Cerdanyola del Vallès, per exemple, dues persones del grup es van quedar a l'atur i tenien estalviats 2500€. Van demanar un crèdit al col·lectiu per obrir una botiga de productes mexicans. I ha estat tot un èxit! El compromís dels membres del grup no ha estat únicament deixant-los els diners: són els millors clients i recomanen la botiga als seus amics i paisans. Són la base social i econòmica del projecte. És un bon exemple de com el compromís de tots i totes és la garantia de què el projecte tirarà endavant.

Segons un estudi que vau realitzar sobre la vostra base social, el 70% de les persones que participen de la CAF ho fan per ampliar la seva xarxa social. I per a moltes (el 60%), el col·lectiu és la seva única xarxa. Com interpreteu que un projecte d'estalvi col·lectiu, la dimensió financera no sigui prioritària?

Això demostra que l'essència del projecte no és econòmica, sinó social. La majoria de persones són migrades extracomunitàries que troben en la CAF un instrument d'inclusió social i financera. El grup és un espai de seguretat entre iguals que serveix per socialitzar-se, conèixer gent, compartir... És un punt de trobada periòdic on a poc a poc es va construint una relació de confiança, un vincle solidari. Sense aquest lligam, el projecte econòmic no se sustentaria.

Com es formen els grups?

Acostumen a sorgir d'un primer equip de persones que es coneixen i volen ajudar-se mútuament. Tot i que no és necessari que tothom es coneguin, sí que és imprescindible tenir un vincle previ amb alguna persona de la CAF. D'aquesta manera, quan algú vol entrar en una comunitat que ja està formada, cal que un dels membres el proposi, i el col·lectiu l'accepti. El volum del grup acostuma a limitar-se a un màxim de 20 persones. No només per qüestions logístiques, en tant que les reunions s'acostumen a celebrar als pisos i les cases particular, sinó també per facilitar la interacció dins del grup: que tots i totes participin, es socialitzin i sàpiguen com funciona. Preservar l'escala és important. Hi ha una part humana que pensem que si el grup es fa massa gran, es perdria. És fonamental que tothom es conegui, que hi hagi interacció entre totes. A part, si és vol fer una veritable educació financera, cal que els rols vagin circulant, i que tothom faci de tot. Cal nodrir aquesta doble dimensió: la social i la financera. Són un grup de persones que es coneixen, tenen confiança, comparteixen alegries i problemes i s'ajuden entre elles; i alhora posen diners en un fons comú, dels quals poden treure préstecs quan ho necessiten.

Quina és la principal dificultat que han d'afrontar els grups?

"És fonamental que tothom es conegui, que hi hagi interacció entre totes"

El principal problema per a estendre el model CAF a Catalunya, entre la població autòctona, és estructural: la gent no té experiència ni costum de compartir diners. S'acostuma a demanar diners al banc o a un familiar. De vegades, en situacions de molta necessitat. A Europa hi ha una reticència a compartir, a barrejar els diners amb l'amistat. Hi ha molta incomoditat per parlar de diners, per explicar que necessites calés. Demanar diners implica una relació de poder amb la persona que te'ls deixa. Es planteja com demanar un favor.

La CAF canvia absolutament aquesta verticalitat, per una relació entre iguals. Quan tu sol·licites un préstec no estàs demanant un favor: estàs exercint un dret. I és una relació recíproca perquè tu avui demanes un préstec, però en un altre moment hauràs d'avaluar algú altre amb els teus estalvis. Els rols són intercanviables, hi ha una relació d'igualtat entre tots els membres de la comunitat que dignifica les persones.

"Demanar diners implica una relació de poder amb la persona que te'ls deixa"

Superat aquest primer escull, la gent s'identifica molt amb el projecte i no només comparteix la seva necessitat de crèdit, sinó també la seva capacitat d'estalvi. I això serveix tant per generar i utilitzar fons col·lectius, com per anticipar situacions, individuals i col·lectives, en què potser es necessiten diners.

Com a associació, quins aspectes us agradaria reforçar?

Fonamentalment, ens cal tenir més capacitat per generar noves CAF, replicar el projecte i estendre la pràctica de l'estalvi comunitari. Estem molt invisibilitzats. Darrerament estem posant molt d'èmfasi en la difusió i en la comunicació, perquè volem ser reconegudes com a instrument financer. Cal que la gent sàpiga que això existeix. Nosaltres tenim un equip tècnic petit i els grups fan molt bona feina difonent i explicant no només el projecte, sinó també les pràctiques positives que se'n deriven. Hem guanyat i sigut finalistes en diverses ocasions dels premis que l'European Microfinance Network atorga a projectes finançats mitjançant microfinances.

Hem desenvolupat una pàgina web que està disponible en quatre idiomes, i ben aviat estarà també traduïda al turc. A més de disposar d'una eina online i en codi obert -el Winkomun Numbers- que facilita enormement la gestió de les reunions i la comptabilitat del grup, disposa de vídeos i materials divulgatius de gran qualitat. Donar visibilitat i fer pedagogia de la filosofia CAF és el primer pas.

Però necessitem anar una mica més enllà. Que des de Servei Social se'ns recomani, des de la parròquia o la mesquita. Hem tingut algun precedent en aquest sentit i ha tingut uns resultats molt positius. Pensem que altres entorns comunitaris, com les cooperatives o els bancs del temps, on ja es practica el suport mutu, poden apropiarse de la metodologia i convertir-se en una CAF. La dinàmica és fàcil i flexible, cada col·lectiu la pot adaptar a la seva situació i necessitats!

Roger Fonts i Abdoulaye Fall

UTILITZAR LA TECNOLOGIA PER GENERAR AUTONOMIA I DESENVOLUPAR CAPACITATS

«La tecnologia és una
excusa per apoderar i
motivar la joventut»

COLECTIC

Cooperativa. Tecnologia per la
transformació

apoderament tecnològic, educació en valors,
software lliure, vincle comunitari, arrelament
territorial, treball comunitari no
assistencialista, aprenentatge cooperatiu

Tot i que la cooperativa es constitueix formalment al 2017, la seva història es remunta al 1992 i està lligada a l'associació per a joves el TEB. La iniciativa volia omplir el buit que existia al barri del Raval d'activitats dirigides als i les joves fora de l'horari escolar. Des d'aleshores, la tecnologia ha estat el ganxo que ha servit per atraure a joves -i no tant joves- i el canal per treballar l'educació en valors i promoure la participació de la comunitat al Raval. «La importància de la tecnologia ara és molt evident. Però al 92 no ho era tant! Era un moment en què al Raval, a més a més, pràcticament ningú no tenia ni ordinador, ni Internet a casa... Llavors, es va intentar barrejar el que creiem que és l'essència del projecte: el treball en comunitat, el treball social i la funció educativa mitjançant allò que fem. I la tecnologia és una eina per aconseguir aquest objectiu de transformació social. No és la finalitat en si mateixa, sinó l'eina que ho fa possible».

Hereva d'aquesta tradició, la cooperativa ColecTIC continua no només facilitant l'accés universal a les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) i fent tasques d'alfabetització digital a joves i adults, sinó que amb els anys han anat ampliant i diversificant el catàleg d'activitats que ofereixen cap a camps més especialitzats com la robòtica educativa, la ràdio comunitària o la programació.

«La tecnologia ha estat el ganxo per treballar l'educació en valors i promoure la participació de la comunitat al Raval»

Quin potencial heu trobat en la tecnologia?

Tot i que per a nosaltres la tecnologia és una excusa, avui en dia és sens dubte una necessitat. Vivim a la societat del coneixement, tot està interconnectat, a nivell laboral, educatiu, per accedir a recursos de l'Administració... Has de fer servir tecnologia i, per tant, l'has de conèixer. En el fons la tecnologia és una excusa per treballar aspectes com les competències transversals, l'apoderament, cercar un futur laboral, explorar els teus interessos i motivacions, dins o fora de l'àmbit tecnològic. L'any passat, per exemple, els joves volien treballar el tema de les persones sense llar. L'anterior, van tocar més el tema CIE. Són inquietuds que neixen d'ells mateixos, nosaltres no els imposem què han de fer.

Un altre aspecte central quan parlem de tecnologia, és referir-nos al programari lliure, a la sobirania tecnològica. Pensem que cal reapropriar-se i fer un replantejament del model tecnològic hegemònic, que és privat i d'accés limitat. En aquest sentit, no és només la tecnologia, sinó com nosaltres l'entendem. Aquest també és fet diferencial de ColecTIC. A nivell d'ús intern, tot el que es fa servir a la casa és programari lliure, que ja és una declaració d'intencions. Per a nosaltres, predicar amb l'exemple és la millor manera de demostrar que es pot treballar amb aquests suports. Tant a l'oficina, com a nivell educatiu, tot ho fem amb programari lliure.

“Predicar amb l'exemple és la millor manera de demostrar que es pot treballar amb programari lliure”

Segons dades del Pam a pam i el Balanç Social, l'ús de software lliure és l'assignatura pendent de l'Economia Solidària. Per què és tan important per vosaltres?

El tema del programari lliure és l'ADN del projecte. Com que entenem la tecnologia com a element generador de possibilitats, volem garantir-ne l'accés al maquinari,

Internet, la informació, la comunicació, no volem que res talli o limiti l'accessibilitat. Per tant, el programari lliure és l'eina que ens permet que, independentment del teu nivell econòmic, puguis accedir a la tecnologia. Tot això forma part de la filosofia del projecte, junt amb l'organització, el treball en xarxa i l'apoderament de les persones. El programari lliure forma part d'un moviment que busca democratitzar el coneixement i posar recursos accessibles a tothom. I el que fem aquí és posar el coneixement a disposició de la gent i nodrir-nos del coneixement. Volem trencar amb la dinàmica del «vine aquí i t'ensenyo» per practicar l'aprenentatge cooperatiu de «l'aprenem juntes».

“Volem trencar amb la dinàmica del «vine aquí i t'ensenyo» per practicar l'aprenentatge cooperatiu”

A tall d'exemple, des de fa un parell d'anys, en el projecte RavalFab, posem en pràctica aquesta filosofia a l'Espai Maker. La idea és posar recursos a disposició de gent que tingui el coneixement, i gent que tingui una necessitat. Això implica models d'aprenentatge servei, on el petit ensenya al gran, els i les estudiants col·laboren amb la comunitat. No és només que les persones vinguin a fer servir la impressora 3D o els robots, sinó que les pròpies entitats del barri formin part d'aquesta xarxa i aprenguin a fabricar-se peces, fer manualitats o construir-se petits projectes tecnològics.

Quines són les principals resistències amb què us trobeu?

El problema principal és el relat. Hi ha algunes sobiranes que són molt evidents, com l'alimentària, perquè dinem cada dia i la gent ho té claríssim. Però amb la tecnologia, tot i que la utilitzem cada dia i està súper present, no hi ha aquesta urgència de replantejar com es produeix, com la consumim, qui se'n beneficia, qui l'està creant, com l'estem compartint. La nostra tasca passa per crear aquest relat i fer pedagogia, que la gent es plantegi quan es compra un mòbil, d'on ve; si utilitzes un programa, com està fet... Cal evidenciar també que existeixen alternatives en el camp de la tecnologia.

Per poder-nos fer una idea de la diversitat i del ventall de possibilitats existents. Quines són les necessitats internes que heu anat cobrint amb programari lliure?

Anem de les més evidents a les més abstractes. L'ofimàtica, el treball administratiu d'oficina, tot el que té a veure amb crear un document, que és el 90% del que fan la majoria d'entitats. Hi ha alternatives per atendre el 100% de les necessitats, però cal trencar amb una sèrie de mites, com per exemple que els documents no es poden compartir. Ara bé, cal pressionar a l'Administració per a què canviï els protocols privatis del paquet Microsoft Office, i obri la possibilitat de lliurar documents en programari lliure.

En segon nivell, trobem tots els suports tecnològics per treballar temes relacionats amb l'organització i la comunicació, interna o externa, de les entitats. Això té a veure amb el servidor de correu que utilitzem, el programa de gestió de continguts, la informació que publiquem a Internet. Avui en dia hi ha moltíssimes eines. Cal conèixer quines permeten gestionar la informació i organitzar-se d'acord amb les necessitats de cada entitat. I aquí entren des de temes econòmics, la gestió de la comptabilitat, els recursos humans. Hi ha programes que són fàcils d'instal·lar, com el LibreOffice, però n'hi ha d'altres que són més complexos que requereixen acompanyament.

De fet, vosaltres oferiu aquests serveis d'assessorament, acompanyament i el propi servei tècnic d'instal·lació. Com funciona el procés d'implementació, quines dificultats o aprenentatges us heu trobat?

El més difícil és atrevir-se a donar el pas. Un cop estàs en el camí, és qüestió d'organització, dedicació i aprenentatge.

“Hi ha sobiranes que són molt evidents, però amb la tecnologia, tot i que la utilitzem cada dia, no hi ha aquesta urgència de replantejar com es produeix, com la consumim, qui se'n beneficia”

“Cal pressionar a l'Administració per a què obri la possibilitat de lliurar documents en programari lliure”

"El més difícil és atrevir-se a donar el pas"

No és tant complicat, sobretot si comencem pel nivell bàsic, per l'ofimàtica. El que més costa és canviar d'hàbits. Simplement cal adaptar-se a una interfície diferent, a unes altres lògiques i intuïcions.

Per què (ens) costa tant?

Venim d'un model, no només en relació a la indústria tecnològica, sinó també l'economia i la manera de fer empresa, que ens ve donat, ha estat dispostat d'aquesta manera. Ens hem acostumat a un producte concret, a un programa concret. El canvi costa, perquè ens fa por deixar de tenir les necessitats cobertes i implicar haver d'aprendre a fer servir coses noves. Sortir d'aquest model que ho empaqueta tot d'una mateixa manera vol dir endinsar-se en un món desconegut. Aquest és el veritable repte: fer pedagogia per desaprendre i despendre'ns d'aquesta interfície única. És evident que hi ha limitacions en alguns camps, però com més gran fem aquesta comunitat, tots hi sortim guanyant. Aquest és el veritable potencial del programari lliure!

Un altre dels trets diferencials de ColectIC és el treball en xarxa i el treball amb la comunitat. Ens què es concreta? Què esteu fent vosaltres per a la comunitat i què us aporta aquesta mirada comunitària?

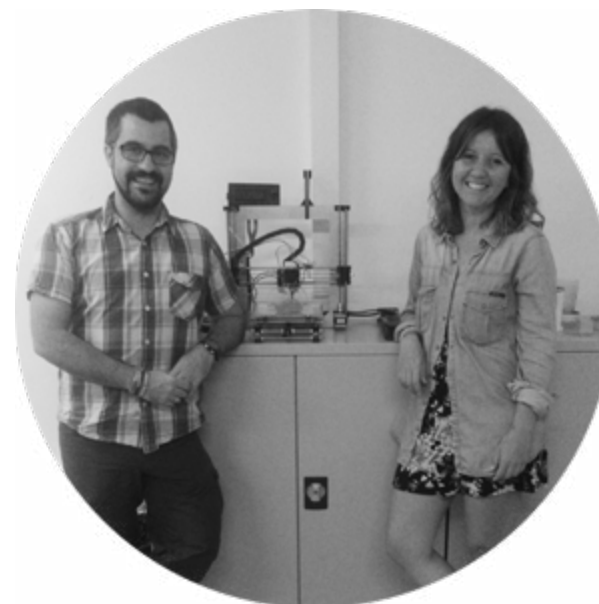
Per nosaltres el treball en xarxa implica tenir les portes obertes, obrir espais perquè des de la comunitat es puguin expressar les necessitats. Veure què necessita el barri, i no decidir-ho nosaltres, i, a partir d'aquí, poder acompanyar per donar-hi resposta. El local està obert tot el dia. Les activitats són molt poc dirigides, deixem que passin coses.

D'altra banda, entenem la nostra activitat dins d'un ecosistema que és el Raval. Participem a diferents xarxes i iniciatives del barri, des del Teatre Arnau a Tot Raval,

passant per la Taula Jove, la Xarxa Laboral Raval, Unitat Contra el Feixisme de Ciutat Vella, Tanquem els CIES, la Xarxa AntiRumors... Al barri passen moltes coses que ens nodreixen, i a les quals també podem aportar el nostre coneixement. Per nosaltres, el treball en xarxa, on i off line, és indispensable i d'enriquiment mutu.

Anem de les més evidents a les més abstractes. L'ofimàtica, el treball administratiu d'oficina, tot el que té a veure amb crear un document, que és el 90% del que fan la majoria d'entitats. Hi ha alternatives per atendre el 100% de les necessitats, però cal trencar amb una sèrie de mites, com per exemple que els documents no es poden compartir. Ara bé, cal pressionar a l'Administració per a què canviï els protocols privatis del paquet Microsoft Office, i obri la possibilitat de lliurar documents en programari lliure.

"El canvi costa, perquè ens fa por deixar de tenir les necessitats cobertes i implicar haver d'aprendre a fer servir coses noves"

Pep Oliveras i Anna Sànchez

CORESPONSABILITZAR-SE AMB LA CURA

03

«Des de les pràctiques
anem concretant què vol dir
'posar la vida al centre'»

COOP57

Cooperativa de serveis financers
ètics i solidaris

coresponsabilitat, inclusió, sostenibilitat,
economia de les cures, apoderament
feminista

La cooperativa de finances ètiques i solidàries Coop57 és una de les experiències amb major projecció i reconeixement dins de l'univers que compon l'Economia Solidària i Cooperativa, en tant que ha estat un instrument que ha ajudat a nombroses experiències a començar a caminar, créixer i consolidar-se. A 31 de desembre de 2017, la base social la formaven 799 entitats sòcies de serveis i 3881 sòcies col·laboradores de tot l'Estat espanyol, on la secció catalana representa el 60% de la base social i genera el 80% de l'activitat.

Enguany se celebren 23 anys de la constitució del que inicialment es va concebre com una caixa de resistència per recolzar projectes cooperatius autogestionats, i naixia amb tota la intenció de contribuir a impulsar processos de transformació social i econòmica. «Nosaltres tenim clar que la nostra aportació a la societat és qualitativa i no quantitativa. D'alguna manera sabem que, pel volum que estem manegant -35 milions d'euros en concepte de saldo de les aportacions dels i les sòcies-, no som una alternativa al sistema financer. Si ho compares amb els bancs, no som gairebé res. La importància rau en fer coses que contribueixin a iniciar projectes i impulsar processos que siguin transformadors. El que ens fa singulars és que estem al marge del sistema financer i la pròpia base social de Coop 57, sota principis d'autogestió, decideix com organitzar el seu propi sistema de finançament».

Aquesta voluntat de crear un món millor, d'impulsar i construir una economia "controlada pels treballadors i treballadores, que decideix quines són les normes i les formes d'organitzar-se, horitzontal i democràticament"³ no només es caracteritza per tenir uns objectius d'agenda transformadors, sinó també, per desenvolupar i experimentar una cultura organitzativa coresponsable i contra-competitiva orientada a l'equip de treball que la sosté. O com a mínim, intentar-ho.

Sabem força coses dels objectius macro de Coop 57, però potser no tantes sobre el dia a dia, sobre la dimensió micro, de les 14 persones que formen part d'un equip tècnic que està distribuït per les 6 seccions territorials.

« Tenim clar que la nostra aportació a la societat
és qualitativa i no quantitativa»

Al juny de 2016 va fer pública la mesura d'augmentar els permisos parentals a dos mesos, més enllà del que correspon "per llei", d'on surt aquesta proposta?

Per ubicar aquesta mesura, cal remuntar-se al 2012, l'any en què es va constituir la Comissió Feminista i es planteja que hi ha un greu problema d'infrarepresentació de les dones als càrrecs electes de l'entitat. Es va obrir un procés de debat intern en què a banda de problematitzar aquestes mancances en el relleu societari, es van proposar altres qüestions relatives a qüestions de lideratge, models organitzatius, dèficits democràtics... Ens atrevim a imaginar, i definim un primer pla de treball. I aquí es posa damunt la taula l'ampliació del permís de parentalitat.

Aquesta qüestió va venir motivada pel fet que a l'equip tècnic de Madrid hi havia una persona a punt de tenir un fill, i això va accelerar el procés. La mesura consisteix a assumir, des de la cooperativa, un mes i mig més del que la llei ofereix. Aquesta proposta partia d'una entitat sòcia de serveis que havia implementat una mesura similar, i Coop 57 volíem fer quelcom semblant.

Com ha anat el procés d'implementació?

Per a nosaltres, el que ha estat realment transformador no és tant la mesura, sinó el procés de gestió, la mirada i la voluntat que l'emmarca. De fet, ha estat una iniciativa impulsada per les pròpies treballadores, que després hem traslladat al Consell Rector. En gran mesura, l'aplicació del permís ampliat és la finalització d'un procés de debat, experimentació, revisió, concreció... Des que

algú trasllada una necessitat al grup, i aquest l'acull, l'entoma... I tot plegat acaba cristalitzant en una cosa que se li pot posar un nom.

En realitat, no hem fet una sessió monogràfica per abordar el tema. Ha

estat un debat impulsat des de l'equip tècnic. I cada cop que tenim una situació, la treballem. No hi ha un posicionament polític, partim molt de les pràctiques. El tele-treball, la flexibilitat horària, la incorporació progressiva, portar els bebès a la feina, la possibilitat de demanar una excedència... Són un conjunt de mesures i instruments que hem anat introduïnt, que hem anat proposant i validant des de la pràctica. Hi ha una manera transformadora de plantejar i encabir les necessitats de cura amb la feina. No és que la mesura sigui coresponsable, es que estem coresponsabilitzant a tot l'equip amb les responsabilitats de cura.

"Estem coresponsabilitzant a tot l'equip amb les responsabilitats de cura"

En què consisteix?

La mesura s'ha pensat per a les parelles, independentment del sexe, que tenen un fill. No és milloren les 16 setmanes del permís de maternitat, està pensada per a la parella. Consisteix a ampliar el permís de parentalitat en 6 setmanes i aquestes es poden agafar durant el primer any de vida del bebè.

Què voleu aconseguir ampliant el permís de parentalitat?

Els objectius són diversos i abasten diferents dimensions. D'una banda, volem trencar amb la penalització del mercat de treball cap a les dones que tenen fills i involucrar els homes amb les tasques de reproducció social. Òbviament, cada home fa el seu propi procés, però la cooperativa dóna l'opció de poder fer això. S'han de posar les condicions que facilitin la implicació, material i emocional, amb les cures. I aquest instrument el que busca és generar escenaris de possibilitat.

A un altre nivell, pensem que és estratègic que una de les primeres mesures que s'impulsi des de la Comissió

"El que ha estat realment transformador no és tant la mesura, sinó el procés de gestió, la mirada i la voluntat que l'emmarca"

Feminista sigui, precisament, orientada a promoure la implicació dels homes en l'àmbit de les cures. En aquest sentit, volem fer una tasca de conscienciació per insistir en què la màxima de l'Economia Solidària «posar la vida al centre» és precisament això. Això, a part del discurs, ha de ser una pràctica.

Quin paper ha jugat la Comissió Feminista en aquest procés?

El fet de què hi hagués una consciència i un treball previ en la matèria sens dubte ens ha apoderat, ens ha obert la possibilitat de poder plantejar propostes, idees i mesures.

"S'han de posar les condicions que facilitin la implicació, material i emocional amb les cures"

Sense aquesta labor prèvia, hagués estat molt més difícil. En aquest sentit, cal assenyalar també que ha estat un procés que s'ha impulsat des de Catalunya a tot Coop 57, perquè aquí és on tenim una equip tècnic i una comissió que té una dinàmica de treball en aquest àmbit. Teníem la consciència, el pla de treball i els referents, i vam dir: «ho hem de fer ja!».

Pensem però que altres entitats de l'Economia Solidària estan molt lluny d'aquest nivell de conscienciació. A poc a poc, des de la Comissió d'Economies Feministes de la XES, per exemple, es van problematitzant altres qüestions de gènere. Nosaltres però ens preguntem fins a quin punt tenim una capacitat d'incidència cap a la nostra base social realment transformadora a aquest nivell. Potser caldria que impartíssim tallers de masculinitats i economia feminista per a les entitats sòcies; o que financéssim a interès zero projectes impulsats íntegrament per dones o mesures vinculades a promoure la coresponsabilitat en l'àmbit de les cures. Això seria anar un pas més enllà.

Quines dificultats heu trobat per a implementar-la?

La mesura, cap. Però sí que teníem molt present que no volíem implementar una pràctica que fos elitista, que no

pogués ser replicable perquè estigués molt lluny de la realitat de les entitats sòcies de Coop 57. En aquest sentit, volem que sigui un referent per a altres projectes.

Al seu torn, volíem reconèixer la trajectòria i el valor transformador de les experiències prèvies de col·lectius com La ciutat invisible o Pollen Edicions que ja havien aplicat aquesta mesura. Nosaltres l'hem revisat i ampliat, tot i que pensem que encara ho hem de sistematitzar, perquè el grau d'experimentació és encara molt alt. Altrament, confiem que hi haurà altres entitats que recuperin aquesta mesura, se l'apropriïn i l'adaptin a la situació i les necessitats del seu col·lectiu. Volem remenar consciències i motivar una reflexió crítica i transformadora sobre el model organitzatiu i la responsabilitat de cura dins de l'Economia Solidària.

I aquest és el gran repte, no? Com posem la vida al centre?

Aquesta és la pregunta clau! Nosaltres pensem que és des de les pràctiques que ho anirem aterrant i desgranant, fent-ho el més concret i aplicat possible. Hem d'anar recollint el pas-a-pas, fer un inventari de totes les gestions i les mesures que hem anat desenvolupant per gestionar les cures. El gran repte és fer un 'kit' de la transformació social el més concret possible!

"Teníem molt present que no volíem implementar una pràctica que fos elitista"

La noció del temps de vida i l'actual biaix de gènere en els usos del temps s'ha de problematitzar i posar en relació amb els principis de l'Economia Solidària. Però no des de posicionaments teòrics, sinó aterrant-ho a allò concret. Hem de fer una reflexió profunda que es concreti en una política laboral clara, on s'improvisi menys i hi hagi un posicionament polític per part de totes, tant les que tenen fills, com les que no, perquè tots i totes tenim responsabilitats de cura.

Marion Guillon i Guillem Fernández
Evangelista

04

PRIORITZAR LA SALUT RELACIONAL ALS PROJECTES COLLECTIUS

«Els processos de desenvolupament organitzacional els hem d'entendre com una inversió, no com una despesa»

COS SALUT, COOPERATIVA

autogestió de la salut, atenció a la diversitat, desenvolupament organitzacional, salut relacional

Van néixer el 2011, en plena efervescència del moviment del 15M i en context de polítiques d'austeritat en l'àmbit de la salut. Aquest projecte que avui vincula una trentena de professionals i més de 650 sòcies col·laboradores, va donar forma de cooperativa sense afany de lucre al descontent social en relació a la salut. «Ens agradaria no haver hagut d'impulsar un model alternatiu de salut, tant de bo el model que nosaltres defensem fos l'existent, i el sistema públic recollís la mirada i les pràctiques de les medicines complementàries i les ortodoxes», ens explica en Jordi Vinadé, un dels 11 socis de treball.

Cos Salut defineix la seva proposta com integrativa i col·laborativa, on la comunitat d'usuàries hi juga un paper central. Tot i que compten amb un ventall força ampli de medicines i teràpies desenvolupades per l'equip de professionals, la seva voluntat no és crear necessitats, sinó anar identificant les existents i anar incorporant allò que queda descobert: «hem integrat disciplines com l'odontologia o la ginecologia, àrees d'especialitat que provenien de necessitats que els propis usuaris plantegen i patologies que nosaltres detectem. Creixem des de baix, a mida que es van generant demandes, intentem donar-hi resposta».

La idea de medicina integrativa fa referència a la convivència de professionals, que es reuneixen i discuteixen els casos en el que anomenen assemblees clíniques, a partir de les quals comparteixen visions i plantegen un itinerari de serveis. Així, la natura col·lectiva del projecte queda reflectida al doble nivell d'equip professional -les sòcies de treball i treballadores- i sòcies col·laboradores, la comunitat que sosté el projecte.

«La natura col·lectiva del projecte queda reflectida al doble nivell d'equip professional i sòcies col·laboradores»

L'atenció a les persones des del reconeixement de la diversitat i la singularitat és un dels vostres fets diferencials. En aquest sentit, per exemple, heu identificat i recollit el malestar en relació a la salut sexual i reproductiva de col·lectius com les lesbianes i transsexuals, que se senten minoritzades i invisibilitzades dins de la ginecologia ortodoxa. Com ho esteu abordant?

Hi ha persones que han vingut a atendre's perquè pensaven que no es sentirien agredides, perquè en la seva experiència de salut s'hi han sentit. Nosaltres no parlem de col·lectius, atenem a persones que se senten identificades amb un col·lectiu des de la singularitat. Aquest procés ha sigut molt orgànic, i els i les pròpies usuàries han tingut un paper molt actiu, especialment les persones queer. Elles mateixes ens van proposar de fer una formació als professionals de COS en relació a l'atenció i situacions que viuen les persones lgtbqi+. Creiem que és central atendre i entendre les necessitats dels diferents col·lectius. No som especialistes, però sí que tenim molta sensibilitat.

En ginecologia, de fet, es denuncia molta «pressumpció d'heterosexualitat», on es dona per suposat que les dones són hetero, i on altres sexualitats ni tan sols es contempen.

És un dels camps on la gent se sent més agredida. La violència que es genera depèn de la mirada que es té com a professional, que massa sovint és extremadament binària. És molt comú que la gent no se senti a gust, perquè, a més a més, es tracta d'un àmbit que és molt íntim i sensible. En relació als cursos de preparació al part es produeix la mateixa situació, les parelles homoparentals i les mares soles es queixen de la falta de visibilitat que pateixen, i del predomini d'uns imaginaris absolutament heterocentrats.

“En l'àmbit de la salut, la violència que es genera depèn de la mirada que es té”

Cooperatives com Titània Tascó, que també treballa en l'àmbit de la salut, a partir de la seva experiència professional han participat de l'elaboració de la «Guia d'assistència al part a casa» aprovada al 2010 pel Departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya i

el Col·legi d'Infermeria de Barcelona. Aquest document no només respon a una demanda social de les dones de poder triar el lloc del part, sinó també a una demanda de les llevadores sensibles amb aquesta temàtica. Esteu treballant en formules d'incidència d'aquestes característiques cap al sistema públic de salut?

Tenim moltes ganes de treballar en aquesta direcció, i ara mateix, des del punt de vista de les aliances, ja sigui en format UTE o sota altres fórmules associatives, estem pensat a presentar-nos a concursos per poder donar resposta i generar incidència des del circuit públic. Ara per ara però, ens manquen encara els connectors.

El que sí que fem, és impulsar projectes que considerem urgents i treiem recursos d'on no hi ha, mitjançant donacions, emissions de títols participatius i aliances per projectes. Estem treballant amb el grup terapèutic «Obrim la caps» per abordar la prevenció i l'abús sexual en la infantesa, una realitat amb que ens trobem amb força freqüència i que afecta especialment les dones. A partir del recull de vivències de les participants dels grups, estem desenvolupant una eina de prevenció en format App, amb la qual els infants podran jugar i aprendre a detectar situacions abusives. Aquest projecte ha sigut una coproducció entre la Fundació Vicki Bernadet i les professionals que treballen amb addicions tecnològiques infantils i juvenils. A banda de treballar la prevenció, pensàvem que podíem canviar la manera de veure les addicions, tot donant-hi la volta.

"Cal saber recollir i endreçar les idees i els projectes, perquè sinó correm el risc de perdre'ns"

Cos Salut és un lloc on arriben molts inputs, és un fer bullir l'olla. Cal saber recollir i endreçar les idees i els projectes, perquè sinó correm el risc de perdre'ns en un mar d'idees i projectes.

A banda dels serveis que oferiu a nivell individual, també teniu serveis de salut a col·lectius. En què consisteixen?

Nosaltres arribem a oferir serveis a l'empresa a partir de la demanda d'un soci, que dirigeix una Societat Limitada en

el ram de la metallúrgia a Badalona. Vam començar fent una tarifa col·lectiva per a la vintena de persones que hi treballen, que presentaven quadros de lumbàlgia, hipertensió, dietes hipercalòriques o de consum d'alcohol. Vam visitar l'empresa, vam obrir un espai de consulta, i els vam donar unes pautes per reconduir certs hàbits. En 5 anys hem fet un acompanyament i hem vist una millora en els hàbits de salut del personal en relació a la dieta i a la pràctica d'esport. Això va ser el primer estadi. En un segon nivell, vam identificar un alt índex d'estrès, i vam proposar-los de fer un acompanyament en relació a la gestió d'equips, l'organització del temps, i la prevenció de conflictes. Vam fer una intervenció en l'àmbit de la salut relacional a l'empresa, i vam veure que hi havia estructures que dificultaven el creixement i desenvolupament de les persones. Els vam orientar per pensar estratègicament el seu model de funcionament i estructuració d'equips. I aquest procés que vam començar amb aquesta empresa, ara l'estem oferint a altres entitats.

El coneixement que nosaltres mateixes hem generat a partir del nostre propi procés com a cooperativa ens ha donat moltes eines i elements per ajudar a altres a orientar el seu camí de transformació. Pensem que és fonamental que plantejem models de creixement que no ens sobreplotin. No podem créixer a còpia d'anar canviant peces de recanvi que són persones. Nosaltres desenvolupem un model molt connectat a la base, que és el que dona solidesa als projectes.

"No podem créixer a còpia d'anar canviant peces de recanvi que són persones."

En quin sentit us ha servit viure en primera persona aquest procés de reflexió orgànica? Heu validat amb la vostra pròpia experiència el que oferiu?

Exacte! El coneixement viscut que nosaltres mateixes hem creat ens ha donat molta sensibilitat i recursos per plantejar intervencions des d'una perspectiva sistèmica que engloba una matriu organitzativa, relacional i empresarial. Cos hem sigut un laboratori de proves. Potser perquè som molt sensibles amb la salut, tenim molt present que si no ens cuidem, créixer com a projecte no té cap mena de sentit. Posar la cura al centre del

projecte és la nostra prioritat. Això ens ha portat a fer moltes trobades de reflexió, de cerca de solucions, d'experimentació...

I no us passa que «a cal sabater, sabates de paper»?

”Potser perquè som molt sensibles amb la salut, tenim molt present que si no ens cuidem, créixer com a projecte no té cap mena de sentit.”

A nivell individual, segur (riem), però com a grup intentem ser molt coherents. Les nostres assemblees comencen sempre demanant-no «com estem?». La cura per nosaltres és molt important. Això a nosaltres ens aboca una informació molt valuosa de l'estat del projecte, que defineix i condiona

molt el punt en què ens trobem i com hem de funcionar.

Quan aneu a fer acompanyaments de salut i d'organització interna, en el procés d'implementació de mesures, quines dificultats trobeu i quins són els aprenentatges principals que es poden extreure?

La dificultat principal són les lògiques del capitalisme, sobre tot si les propostes que fem poden comprometre la productivitat de l'empresa a curt termini. Hem d'explicar molt i molt bé que es tracta d'una inversió que donarà bons resultats a mig i llarg termini, perquè reforça els equips, recrea el sentit de pertinença, fa que les persones connectin amb la visió i missió de l'empresa. Aquesta és la primera por a vèncer: aprendre que no hem d'anar ràpid.

Hem d'aprendre a percebre els processos de desenvolupament organitzacional com una inversió de temps i recursos, no com una despesa. Vèncer les resistències internes a dedicar temps a tenir cura dels equips hauria de ser una prioritat.

I a vosaltres, en quins àmbits us ha costat més desenvolupar-vos?

Ens ha costat molt prioritzar el pensament estratègic, el disseny financer i la comunicació i relacions públiques del projecte. Per cobrir aquestes necessitats, ens hem recolzat i nodrit de

recursos externs, perquè tenim molt clar on arribem i quines són les nostres experteses. De fet, vam trigar 5 anys a incorporar una persona no clínica al projecte per a què portés la comunicació i les relacions amb altres entitats. Veiem que teniem la necessitat, però estàvem ofegades amb la gestió de les agendes, les consultes... No ens volíem quedar aïllats dins l'Economia Solidària, però tampoc no teníem temps d'anar a reunions, de teixir aliances, etc. I realment, ara que la tenim a l'equip, és un puntal molt important i central a la cooperativa.

”Vèncer les resistències internes a dedicar temps a tenir cura dels equips hauria de ser una prioritat.”

Jordi Vinadé

ELIMINAR INTERMEDIARIS I GENERAR OCUPACIÓ JUVENIL

«Cooperar i educar no són
conceptes autònoms»

L'ESGUARD

Cooperativa d'educació en el lleure

cooperativitzar un servei, dignificar el treball,
sostenibilitat d'equip, intercooperació,
economia de proximitat, autocura, reforç

Esguardar és una manera de mirar. És observar fent-se preguntes per intentar comprendre millor el món en què vivim. Aquesta és la filosofia que dona nom a la cooperativa d'educació en el lleure L'Esguard, que ha trobat en els principis i valors del cooperativisme el mitjà i el missatge per treballar l'autonomia i l'autogestió amb joves i infants.

El barri de Les Corts de Barcelona és el territori que va veure néixer el projecte i on desplega gran part de la seva activitat professional i associativa. Liderada i impulsada per un grup de joves que ja treballaven a l'escola Lavinia com a monitors per a l'empresa multi-servei que gestionava el menjador escolar, van constituir la cooperativa l'estiu de 2016 amb el suport i la complicitat de les famílies. «Sense una AMPA que cregués molt en nosaltres això no hauria estat possible», afirma la Clara Carbó. «Ens van encoratjar molt, sabem que els teníem darrere, i que podíem tirar endavant. Nosaltres vam néixer sabent que hi havia un grup de persones que confiaven en nosaltres, perquè ja ens coneixien i ens havien vist treballar».

El procés de desconexió amb l'empresa de serveis en el lleure, esportius i culturals Àbac els va obligar a constituir la cooperativa per el procediment exprés, entre els mesos de juliol i setembre. Un procés en què a banda de configurar-se el grup fundador de la cooperativa, els va ajudar a prendre consciència a marxes forçades del projecte que tenien entre mans, en tota la seva complexitat. Reconeix que la condició de sòcia i treballadora és molt ambivalent: «és un privilegi i, alhora, és molt complicat. Estàs treballant, i al mateix temps, estàs regulant tot el que estàs treballant i a vegades és difícil». D'una banda, afirmen que en estalviar-se la intermediació de l'empresa, no només inverteixen les lògiques empresarials al sector educatiu, sinó que també els permet plantejar una línia pedagògica pròpia. Un gir en la gestió del servei on consideren que tothom hi guanya perquè «les millores en les condicions en què l'educador fa la seva feina són indissociables de la millora de la tasca educativa que realitza».

«Nosaltres vam néixer sabent que hi havia un
grup de persones que confiaven en nosaltres»

Què creus que us diferencia d'una altra empresa del sector?

"Estem dignificant la feina de monitor i reivindicant la importància de la tasca que fem"

En primer lloc, la manera com naixem com a grup. No estàvem a gust amb l'empresa que ens contractava, i vèiem que realment no hi havia necessitat que hi hagués un intermediari per a que nosaltres poguéssim fer la nostra feina.

Teníem interès a poder decidir nosaltres què fèiem i com ho fèiem. De l'empresa tampoc rebíem cap feedback: no ens aportaven ni solucions ni propostes, ni feien un seguiment del nostre treball. Simplement, ens pagaven. Per això vam decidir desvincular-nos-hi. En segon lloc, pensem que estem dignificant la feina de monitor i reivindicant la importància de la tasca que fem. Quan dius que ets monitor o monitora, molta gent ho percep com una feina de pas. Nosaltres ens hi volem dedicar, ens agrada treballar amb infants i joves, i pensem que l'estona del menjador té un potencial pedagògic molt gran.

Amb quines dificultats us heu trobat en el procés de cooperativització del servei?

El més complicat és prendre consciència de tot el que implica la gestió empresarial, que poc o res té a veure amb l'educació i la pedagogia. Hi ha moltes coses que se'ns escapen. Per a nosaltres, que cap persona està formada en l'àmbit de la gestió i l'administració d'empreses, ha sigut topar-nos amb la realitat! Hem hagut de formar-nos en temes relacionats amb la Seguretat Social, els impostos, els contractes, tot aquest món... El fet d'haver de constituir

"El més complicat és prendre consciència de tot el que implica la gestió empresarial"

la cooperativa tant ràpid, ens va fer assumir una sèrie d'obligacions sense entendre ben bé què estàvem fent. Hi ha un moment en què sents que et va gran, perquè són mil coses. Però després, amb la

pràctica, amb l'acompanyament i l'assessorament professional de Coopdemà, ens hem anat calmant, ho hem anat normalitzant.

I quina valoració feu d'aquest primer període d'activitat?

Tots els debats que hem tingut durant el procés de creació han sigut brutals. Portem un any i mig, i hem aconseguit teixir vincles amb moltes entitats, amb moltes persones; els pares i mares de l'escola, que ja ens coneixien, estan molt contents; i els nens i nenes, els estimem i ens estimen, i això ens encanta. Totes les decisions que prenem les prenem en assemblea, i per tant, són molts moments de debat i de replantejament, i això és un creixement personal bestial per a totes.

"Ara per ara, estem capitalitzant la cooperativa invertint-hi el nostre treball"

El més difícil és fer que l'activitat sigui sostenible econòmicament i humana. Hem hagut d'invertir moltíssimes hores en el procés i de moment, no podem pagar-nos-les. Aquí ens n'hem adonat perquè l'estratègia de les grans empreses del sector de l'educació i el lleure és gestionar 10.000 coles, 10.000 serveis... I nosaltres, que no creiem en aquest tipus de creixement, ens trobem amb dificultats econòmiques. Ens està obligant a pensar altres estratègies que ens permetin que la cooperativa sigui sostenible, que puguem viure de la nostra feina.

Com ho esteu fent per sostenir-vos mentrestant?

L'Esguard, ara mateix, som 7 sòcies, i ben aviat incorporarem a una vuitena. Tenim una persona a jornada completa dedicada a la cooperativa, per tramitar les nòmines, fer els balanços i el seguiment del pla de viabilitat, elaborar pressupostos i estar en contacte amb altres empreses i entitats. Necessitem que aquesta persona estigui disponible sempre. Les altres 6, cobrem per la feina que fem com a monitores, però la feina que fem per consolidar la cooperativa de moment no la podem remunerar

"Som un equip que ens cuidem moltíssim, que confiem molt les unes en les altres, i això ens ha ajudat a tirar endavant"

“Les relacions cooperatives ens han nodrit enormement”

hi el nostre treball. De moment, anem comptabilitzant les hores. Ja trobarem la manera de reconèixer les aportacions que hem fet cadascuna de nosaltres, per poder-ho cobrar d'alguna manera.

Per sostenir-nos en aquest procés, ha sigut central tenir maneres de fer en què ens cuidem molt, ens prioritzem. Com que som persones que venim del món de l'esplai i del cau, tenim aquesta visió molt incorporada. Sempre prenem les decisions tenint en compte com ens sentim, per assegurar-nos que tothom hi està d'acord. I això implica compartir els moments, les pors, les angoixes... Som un equip que ens cuidem moltíssim, que confiem molt les unes en les altres, i això ens ha ajudat a tirar endavant. És una de les nostres fortaleses.

Quines estratègies esteu desenvolupant a mig i llarg termini?

D'una banda, estem fent un desplegament territorial als barris de Sants i Les Corts, què són el nostre entorn físic i relacional natural; i paral·lelament, per fer la cooperativa sostenible, anem diversificant els serveis i els encàrrecs que podem assumir. El que ens ha nodrit enormement són les relacions intercooperatives.

Gràcies al contacte amb DobleVia -amb qui vam fer un projecte conjunt- i amb Coòpolis -des d'on estem impulsant el cooperativisme al món educatiu- ens hem projectat molt com a cooperativa i ens han arribat moltes propostes i ofertes de treball i serveis.

“Generar ocupació de proximitat no només t'arrela més a l'entorn, fa que els contactes es connectin i es multipliquin”

El treball des de la proximitat és un altre dels vostres trets distintius. De fet, heu prioritzat que la gent del vostre equip sigui veïna del barri on treballa, o estigui vinculada al seu entorn. Quin valor afegit aporta aquesta aposta pel territori?

al 100%. Quan vam iniciar el projecte, sabíem que durant el primer període això podria passar. Ara per ara, estem capitalitzant la cooperativa invertint-

Per nosaltres és fonamental que hi hagi una relació orgànica amb el barri. Aporta un coneixement de dinàmiques del pròpies del territori, una coneixença de les persones, de les adultes i dels infants. Generar ocupació de proximitat no només t'arrela encara més a l'entorn, sinó que t'obre moltíssimes més portes, genera noves oportunitats i fa que els contactes es connectin i es multipliquin. Creiem que l'educació només té sentit si hi ha una implicació, una connexió amb el medi físic i social. Som un projecte molt implicat en els nostres cercles propers, en els caus i els esplais, a l'Ateneu Popular de Les Corts. Aquesta implicació ens fa tenir un tracte molt proper amb la gent amb qui treballem, cosa que creiem que genera confiança i valorem molt positivament.

Quin retorn social heu tingut?

Molt positiu. Nosaltres partíem d'una grup de famílies que confiava en nosaltres i ens anima a tirar la cooperativa endavant. I creiem que no els hem decebut, ja que les famílies, l'escola i els infants estan molt satisfets amb com estem treballant. Ara també ens passa que des que col·laborem amb altres projectes cooperatius, hi ha més gent que ens coneix, s'interessa pel projecte i volen parlar amb nosaltres perquè estan en una situació semblant i volen saber com ho hem fet.

Què li diríeu a un grup de joves que estiguin pensant a engegar un projecte cooperatiu?

D'una banda, que s'ho creguin molt. Sona hippie, però és veritat! (riu). Aquests processos no són fàcils i s'hi ha de creure. A nosaltres ens va passar que ens estàvem enfrontant a una empresa molt gran, declarant-los la guerra, i això de vegades fa por. De l'altra, el diria que confiïn en elles mateixes. Nosaltres tenim totes entre 20 i 30 anys. Estem en una etapa de la vida en què tenim

“Estem en una etapa de la vida en què tenim molta empena, molta energia i moltes hores per dedicar-les a impulsar els nostres projectes”

molta empenta, molta energia i moltes hores per dedicar-les a impulsar els nostres propis projectes. Nosaltres, a més, som un grup de gent que ja ens coneixiem d'abans, que treballàvem juntes i érem amigues. Hi pensàvem tot el dia, hi debatiem tot el dia. I encara que ens hem sentit súper novates i inexpertes, sabem que ens en sortirem! A nosaltres ens ha ajudat molt molta gent. Hem fet molta pinya i hem utilitzat tots els recursos i les eines disponibles per crear el projecte i la cooperativa. Quan veus que estàs amb els teus amics i que és un projecte que et motiva, saps que no hi ha res que t'aturi!

Clara Carbó amb la resta de l'equip

TRANSVERSALITZAR LA PERSPECTIVA DE GÈNERE I FEMINISTA

«La veritable transformació
consisteix a no reproduir
les relacions de poder»

IACTA Sociojurídica
Cooperativa. Serveis jurídics amb
vocació transformadora.

perspectiva feminista, coresponsabilitat,
apoderament jurídic, vida compartida, satis-
facció de necessitats, reconèixer la interde-
pendència i la vulnerabilitat

Informar, Acompanyar, Construir, Transformar i Actuar. Aquestes són les sigles que donen nom a aquest col·lectiu que promou la transformació del dret mitjançant la fórmula cooperativa sense ànim de lucre. La seva acció sociopolítica està orientada cap a dins i cap a fora del projecte. D'una banda, realitzen les activitats pròpies de l'advocacia: representació lletrada als tribunals, assessorament jurídic, acompanyament a col·lectius, i també imparteixen formacions i tallers amb temàtiques relacionades amb el dret des d'una perspectiva integral i transformadora. La seva voluntat és «apoderar les persones dins el dret no només per a què puguin entendre la seva situació, sinó també per a què puguin escollir el seu futur³». De l'altra, i atès que són un equip altament feminitzat, procuren desplegar mesures orientades a alterar el biaix de gènere que defineix l'advocacia, «un àmbit del treball majoritàriament ocupat per dones però clarament patriarcal» on la «disponibilitat completa en relació al que ordenin els jutjats i la policia, [i] la immediatesa⁴» són les principals característiques i rigideses d'una professió que amb una claríssima codificació heteropatriarcal.

2014 fou el primer any en què aquest grup d'advocades joves col·lectivitzen els ingressos. La cooperativa seria el punt d'arribada d'un procés de posar en comú visions i objectius que es va anar cuinant al màster d'accés al torn d'ofici, treballant a diferents entitats solidàries i al caliu de la Comissió Jurídica del 15M.

Actualment, IACTA la integren un grup d'11 persones: 5 sòcies, 2 treballadores i 4 col·laboradores. Formen part del Grup Ecos, on la pràctica quotidiana de la mancomunió de recursos i la compartició d'infraestructures i serveis els serveix per abaratir costos, i alhora els facilita estar en xarxa per teixir relacions intercooperatives, desenvolupar projectes compartits i establir sinergies de manera natural.

L'espai compartit posa les condicions materials per

³ Mugarik Gabe (2017) «Viajando por lo Invisible. Prácticas no patriarcales para transformar el mundo desde nuestras organizaciones». Pàg. 31. Disponible online: <http://xurl.es/s1djy>

⁴ Mugarik Gabe (2017): pàg. 30.

a què «passin coses». L'arxipèlag de relacions de la cooperativa però va molt més enllà: «mantenim vincles més estables amb nombrosos col·lectius i entitats, alguns constituïts formalment -fundacions, associacions-, i d'altres que no tant. És el que anomenem les "amigues d'IACTA". Algunes són proveïdores, d'altres clients, amb elles establim diferents tipus de conveni i practiquem formes de pagament que no necessàriament han de ser monetaritzades».

«La cooperativa seria el punt d'arribada d'un procés de posar en comú visions i objectius»

Què diferencia la vostra manera d'exercir el dret?

En primer lloc, la nostra forma d'entendre i portar-lo a la pràctica s'inspira en els valors i principis del feminisme: des del tipus de col·lectius que atenem, fins a la forma en què empatitzem i acompanyem als i les nostres clients. No som advocades que obliguem a prendre una decisió, sinó que ajudem a les persones a entendre la seva situació, traduint-los els enuncisats jurídics, i permetent-los que siguin elles les que s'apoderin i prenguin una decisió sobre la seva vida i els seus drets. Pensem que

aquesta forma d'exercir el dret no encaixa massa amb el perfil d'advocat-home-professional-expert-de classe mitjana. No ens volem col·locar en aquesta situació de poder. Contràriament al que es pensa, a l'inici nosaltres no vam tenir la intenció de ser totes dones. Però creiem que no és casual que ho siguem i compartim aquesta manera d'entendre la professió.

"Posar en pràctica els principis d'horitzontalitat i posar en el centre les necessitats de les persones significa permetre-les ser protagonistes del seu propi procés"

Allò realment transformador és intentar no reproduir les relacions de poder que es donen en a l'advocacia, sobre tot tenint en compte que treballem amb persones que es troben en situacions d'altíssima vulnerabilitat social. En el cas del Dret, posar en pràctica els principis d'horitzontalitat i posar en el centre les necessitats de les persones significa permetre-les ser protagonistes del seu propi procés. Per a nosaltres, aquí rau el veritable canvi de la nostra manera de treballar.

Sempre heu insistit en què el món de l'advocacia és profundament patriarcal i què està molt centrat en l'experiència masculina. En què ho noteu?

Per començar, en la pràctica jurídica no està ni tan sols reconegut que et puguis posar malalta. Hi ha compareixences que no te les suspenen i judicis que no te'ls aplacen ni que estiguis de baixa mèdica. De vegades intentes que ho aplacin, sortosament hi ha jutges que són comprensius, però d'altres que no ho suspenen de cap de les maneres.

Tenim una experiència que es bastant paradigmàtica d'aquesta situació. Una companya de la cooperativa que estava embarassada va parir per cesària un divendres i dilluns tenia un judici. Va demanar un aplaçament, perquè encara estava hospitalitzada, no tenia l'alta mèdica i ningú la podia substituir. El jutge no va accedir argüint que la vista feia temps que estava programada i hi havia força testimonis citats. Doncs va haver d'anar a judici! La vam haver de portar als jutjats en cadira de rodes, i en acabar, tornar a l'hospital!

I no només pateixes per tu, per la teva salut. Pateixes també per la persona que estàs representant, la titular dels drets, que s'està jugant presó en el casos penals, o la custòdia dels fills... Tu has d'estar preparada i concentrada per les implicacions de la feina que fas! Si no es reconeix el dret individual a posar-te malalta, ni parlem de què es tinguin en compte les responsabilitats de cura sobre algú altre.

"En la pràctica jurídica no està ni tan sols reconegut que et puguis posar malalta"

De quina manera heu pogut abordar aquestes qüestions des de la cooperativa?

Hi ha una qüestió prèvia que és fonamental: la cooperativa té en compte que existeix tota una dimensió de cures que és fonamental per al sosteniment de la vida i sobre la qual ens hem de coresponsabilitzar com a grup. Hem de destacar que les professions jurídiques estan altament feminitzades. En el cas de l'advocacia, més del 60% de les persones col·legiades són dones.

D'acord amb aquesta perspectiva, hem implementat diverses mesures. Algunes de conciliació clàssica, com per exemple un permís de maternitat de 6 mesos remunerat íntegrament per la cooperativa; i una mesura de complement de la cura de persones a càrrec -fills menors de 3 anys o familiars dependents- que permet triar entre reduir la jornada de treball mantenint el 100% del sou, o mantenir la jornada i rebre un complement salarial.

En un altre sentit, per evitar la figura de l'advocat titular tan característica de la professió, vam incorporar a l'organigrama de la cooperativa el que vam anomenar «tàndems», que eren comissions de dues persones associades a les diferents àrees de treball que facilitava que els processos fossin més col·legiats.

”La cooperativa té en compte que existeix tota una dimensió de cures que és fonamental per al sosteniment de la vida i sobre la qual ens hem de coresponsabilitzar ”

Això permetia no només distribuir la responsabilitat entre més persones, també possibilitava que la gent es pogués posar malalta sense que tingués cap conseqüència negativa sobre els nostres clients.

A banda de les mesures orientades a atendre les necessitats i responsabilitats de cura, heu realitzat altres accions per apoderar a les persones dintre de la cooperativa. Com ho heu treballat?

La forma cooperativa posa les condicions per a què la presa de decisions i l'organització de les diferents dimensions del projecte sigui horitzontal. Les decisions les prenem a l'assemblea i procurem fer-ho sempre per consens. Tenim un Consell Rector perquè legalment l'hem de tenir, però en cap cas serveix per exercir el poder. El fet que siguem un equip petit i cohesionat facilita que puguem organitzar-nos de manera horitzontal.

Existeixen altres factors que generen diferents estatus dins de la cooperativa, com per exemple qui porta més o menys temps treballant, o la funció que es desenvolupa dins del grup. Les relacions de poder ocultes s'han d'anar treballant de manera permanent. A banda de l'elaboració de l'organigrama intern i de la incorporació dels «tàndems», vam fer un primer

pla de gestió interna que ens va servir per comptabilitzar totes les tasques i visibilitzar la dimensió reproductiva de la feina que fem. Aquests instrument ens va servir per fer un llistat de totes les tasques que ja s'estaven realitzant, però que en gran mesura estaven

”Vam fer un pla de gestió interna per comptabilitzar totes les tasques i visibilitzar la dimensió reproductiva de la feina que fem”

invisibilitzades, i que al no estar ni sistematitzades ni repartides, s'assumien de forma inconscient. L'organigrama i el pla de gestió ens permetien repartir equitativament tant el treball productiu com el reproductiu, i enfortir la cohesió de l'equip de treball mitjançant el reconeixement i valoració de totes les tasques.

Quins han sigut els vostres referents de cara a desplegar i implementar aquest tipus de mesures?

Hem tirat molt de creativitat pròpia, i hem experimentat molt, funcionant a còpia d'assaig-error. Sonarà una mica *hippie* (riu), però ens hem permès somiar despertes. Li hem donat moltes voltes a la pregunta: «com podem arribar fins aquí per un camí que no sigui el que ve donat pel mercat i el patriarcat?». Ens hem atrevit a imaginar i ho hem anat treballant a partir d'un instrument, el «Document de somnis», que revisem i renovem cada 2 anys, i que ens serveix per compartir col·lectivament quines són les il·lusions, necessitats i voluntats de cadascuna de nosaltres, individual i respecte el projecte.

El que sí que ens ha servit molt es recollir i sistematitzar totes aquestes pràctiques. Hi havia moltes coses que feiem de manera intuïtiva, que a partir d'aquests exercici ens ha fet prendre consciència que són molt transformadores, que estan alinades amb l'Economia Feminista, tot i que ens hagin sortit de manera natural.

”Hem tirat molt de creativitat pròpia, i hem experimentat molt, funcionant a còpia d'assaig-error”

Com heu fet sostenible tot aquest procés, a nivell de recursos i de cohesió grupal?

Es tracta de trobar mecanisme compensatoris que no passin exclusivament per tenir un retorn en forma de salari o de retribució econòmica. Hem intentant proporcionar-nos formes diverses de satisfer les nostres necessitats, de trobar el benestar vital. I això es pot aconseguir passant més temps amb els fills, gaudint de més temps propi o podent-te agafar la baixa. Hem de dir que això no ho hem pogut fer al llarg de tota la vida d'IACTA. De fet, diverses persones van marxar durant el període

”Es tracta de trobar mecanismes compensatoris que no passin exclusivament per tenir un retorn en forma de retribució econòmica”

inicial de la cooperativa. I va ser molt dur. Però ara ens trobem en un moment de creixement i consolidació en què hi ha persones que es redueixen les jornades, i altres que no. Estem trobant formes diverses d'arribar a aquests benestar personal.

Hi ha qui parla de salari emocional...

És una de les polítiques que ens semblen més importants, sobre tot en cooperatives i projectes que estan poc capitalitzats, en què vius de manera precària però on aquest tipus de compensacions en l'àmbit de les cures et faciliten enormement la vida. Per a nosaltres és essencial.

Val a dir que aquesta visió compartida és important anar-la nodrint. A banda del «Document dels somnis», tenim un espai setmana -el Consell de cures- en què posem en comú les nostres necessitats, i també compartim espais informals -el cafè, els àpats- a partir dels quals construïm el vincle, la relació de confiança i el sentiment de pertinença al grup. En la nostra experiència és clau que siguem un grup reduït de persones, que totes les decisions es prenguin per consens i que a més siguem «amigues», encara que això no impliqui que siguem necessàriament «íntimes». Forma part de la cultura del treball d'IACTA, on a més de compartir moltes esferes de la vida, requereix incorporar la perspectiva de gènere i l'enfocament feminista.

”En la nostra experiència és clau que siguem un grup reduït de persones, que totes les decisions es prenguin per consens”

Solange Hilbert i María Sangüesa

RESOLDRE LES NECESSITATS DEL TERRITORI LA COMUNITAT

«El barri és la
nostra prioritat»

**MENJADOR
SOLIDARI GREGAL**
Cooperativa per l'educació i la
pràctica de l'ajuda mútua.

vinçle comunitari, arrelament territorial,
interculturalitat, intergeneracional, resolució
de necessitats, veïnatge, autogestió

L'alimentació és una necessitat fisiològica humana evident i incontestable. I fer front a la desatenció alimentària que vivien diàriament els veïns i veïnes fou precisament el punt de partida d'aquesta iniciativa comunitària del barri Besòs de Barcelona. «Estàvem veient a gent coneguda agafar coses de les escombraries per menjar. I sabem que hi havia molts infants que un cop s'acabava el període de la beca menjador de l'escola, es donaven de baixa perquè no podien pagar. Sentíem que havíem de fer alguna cosa, i vam començar!».

Així arrencà l'activitat del Menjador Solidari de Gregal, que encengué els fogons per primer cop al mes de gener de 2013 i en 5 anys han passat de dispensar 50 menús diaris, a donar menjar per emportar a unes 150 famílies i servir més de 250 àpats diaris als barris del Besòs i el Maresme de Barcelona, una de les zones més depauperades de la ciutat.

L'experiència del menjador és un exemple paradigmàtic de la potència transformadora de les relacions de veïnatge com a mecanisme de resolució de necessitats col·lectives, i espai d'articulació i organització social. Així ho afirmen el José Gil i la Merche Pucho, veïnes i impulsores del menjador des de l'inici: «No hem muntat el menjador només per donar de menjar a la gent, també ho hem fet per remoure consciències sobre la responsabilitat de les institucions, i per promoure que la gent s'autogestioni».

Aquesta és la voluntat del projecte: donar resposta directa i creativa als problemes del veïnat i, alhora, fer denúncia social. Una pràctica hereva de l'esperit de llibertari de l'Ateneu del Besòs, antiga seu del projecte.

«La voluntat del projecte és donar resposta
directa i creativa als problemes del veïnat i fer
denúncia social»

Sempre insistiu en què el menjador és només un mitjà per adreçar-vos al barri i connectar el veïnat. Com s'estableix aquesta connexió?

El nostre barri està format per comunitats diverses, de cultures diferents, sense gaires espais de convivència ni punts de trobada. Asseure's al voltant d'un plat a taula és un espai de relació universal, que tothom sent com a propi, que totes les famílies, siguin de la cultura que siguin, tenen en comú. I aquest lloc comú l'hem volgut omplir amb el menjador Gregal. Ens ha servit per establir relacions entre veïns i veïnes de totes les comunitats, que és el que faltava al barri. A més a més, nosaltres sempre hem fet menjar per als celiacs, els vegetarians i els musulmans... Hem entès que culturalment és un coneixement que cal compartir amb la resta, d'on venen els plats, en quines dates senyalades es mengen. Coses que també són una forma d'acollir des del barri. Pensem que des del menjador s'està compartint coneixement

sense predicar, des de la convivència i el coneixement mutu. Per reconèixer i incloure a tothom, perquè la cultura també és la gastronomia. I si volem fer barri, hem de comptar amb la gent nova que està venint. Això és qui som, què som i a on volem anar.

"Asseure's al voltant d'un plat a taula és un espai de relació universal, que tothom se sent propi"

A banda de connectar cultures, també insistiu en la necessitat de reforçar altres dimensions del vincle comunitari, com per exemple la relació intergeneracional. A què us referiu?

Pensem que cal revisar la lògica de Serveis Socials, per exemple, en la distribució d'àpats a domicili per a la gent gran. No es tracta només de què la gent mengi, què evidentment és una necessitat. Pensem que des de la proximitat del barri podem fer que sigui un jove del barri qui porti el menjar acabat de fer, cada dia, a la veïna. Li posi el plat a taula, i es preocupi per saber com està, què necessita, i de fer-ne seguiment. I que Serveis Socials, amb tota aquesta informació, puguin veure si les seves necessitats estan cobertes. Pensem que des de projectes com el nostre, des dels barris, fent xarxa entre gent jove i gent gran, podríem gestionar-ho. I ho fariem des de la proximitat, reforçant

el vincle social, augmentant la qualitat del servei i amb menor impacte ambiental. Pensem que des del menjador podríem fomentar cooperatives socials que gestionessin aquest servei.

Quantes persones participen del funcionament regular del menjador? Quin és el perfil?

Hem arribat a tenir de 60 a 70 voluntaris. A moltes de les persones voluntàries fins i tot els hem demanat diners per poder pagar la llum i l'aigua! (riu) No només som voluntàries, també estem finançant una part del menjador. Per a nosaltres és molt important que la gent es pugui implicar, per això hem anat donant responsabilitats a la gent: un es cuida de la cuina, un altre del transport... De fet, molts voluntaris són o han estat usuaris del menjador també. Trencar amb la lògica passiva de recepció de Serveis Socials també és difícil, però ho anem treballant.

"Pensem que cal revisar la lògica de Serveis Socials, trencar amb la lògica passiva de la recepció"

A banda de les persones voluntàries, també teniu una xarxa de col·laboradors del barri. Quines entitats participen i de quina manera?

Hi ha fundacions solidàries i humanistes que col·laboren amb nosaltres aconseguint-nos recursos materials de manera desinteressada. Necessitem carn, per exemple. Doncs els ho demanem i de seguida ens n'aconsegueixen. Un altre volum important de col·laborador són els comerços del barri: hi ha un forn que fa 5 anys que ens porta pa cada dia, el mercat del barri, la peixateria, la carnisseria, la fruiteria... El que fan és donar-nos menjar. Quan hem necessitat diners, hem demanat suport a la parròquia del barri, que de tant en tant organitza collectes. I també venen alumnes de les escoles i d'Educació Social, a veure com funcionem, i a fer voluntariat o pràctiques.

La nostra voluntat és autogestionar-nos, ser independents. En aquest sentit, pensem que el menjador, tal com és ara, ha de deixar d'existir. No té sentit donar de menjar sense més, a no ser que la gent s'impliqui en el projecte i anem tots a una. Hi ha una

necessitat al barri i l'hem de resoldre, evidentment. Però ha de ser una cosa temporal. No volem que una persona vingui durant 5 anys al menjador, i que la seva vida no canviï en absolut. No és la voluntat del nostre projecte i no ens volem prestar això. Som molt crítics amb les empreses que fan negoci amb la pobresa, i no volem ser una d'elles. Volem enfocar-ho d'una altra manera.

De fet, teniu la intenció de convertir el menjador en una cooperativa de serveis de proximitat. Quina idea teniu?

Pensem que a partir del menjador poden sortir diversos projectes que generin ocupació i proveeixin part dels serveis complementaris d'ajuda a domicili del propi barri. Necessitem una cuina equipada i homologada que serveixi per al menjador solidari i els àpats a domicili, i des d'on al mateix temps es puguin impartir cursos de formació professional de cuina, hoteleria, etc. Pensem que amb aquest projecte podríem reduir la gent que ve al menjador, aconseguint que la gent visqui dignament treballant, guanyant-se un sou des del cooperativisme.

"Som molt crítics amb les empreses que fan negoci amb la pobresa"

Quines serien les persones que implicades en aquest projecte? El veïnat del barri? Les usuàries del menjador?

Nosaltres tenim el barri com a prioritat. Ara per ara, a totes les usuàries del menjador les fem sòcies de la cooperativa. Són la base social del projecte. La idea és fer petites cooperatives i, entre totes, fer una cooperativa de segon grau. Fora bo que a cada barri hi hagués una xarxa així i ens poguéssim associar per estalviar-nos la feina burocràtica. Es tracta de veure com entre tots millorem el barri, solucionem juntes els problemes de la gent, i fem camí.

Penseu que el cooperativisme està sent una eina útil per a les classes i els barris populars?

Si no ho creiem, malament. Fàcil no és, però des del cooperativisme al barri, s'han assolit grans fites! Es van construir 2000 habitatges! I no només aquí, també al Turó de la Peira i barris veïns. Gregal

sempre hem tingut molta consciència cooperativista, pensem que és el futur per a les classes treballadores. Ara mateix, és l'únic camí per reviscolar el sentiment de pertinença a la comunitat i resoldre les necessitats del barri. Nosaltres hem començat des del menjar, però a partir d'aquí podem i volem fer més coses. Sortirà bé o sortirà malament, no ho sabem. Però si no ho intentem, mai no ho sabrem. La vida és això, no? Intentar-ho!

"A partir del menjador poden sortir diversos projectes que generin ocupació i proveeixin part dels serveis complementaris d'ajuda a domicili del propi barri"

José Gil i Merche Pucho

FER DE LA CURA DE LES PERSONES I DEL GRUP UNA PRÀCTICA QUOTIDIANA

«Aturar-nos i dedicar-nos a tenir cura de l'equip és una tria política»

TAMAIA, VIURE SENSE VIOLÈNCIA
Cooperativa per l'eradicació de la violència masclista

incidència i apoderament feminista, ecosistema cooperatiu, autocura del grup

Són un referent incontestable del feminisme, i a més, són una cooperativa de treball que el 2017 va complir 25 anys. El projecte va néixer per satisfer la necessitat de generar recursos adreçats a les dones un cop sortien del centre d'acollida, i va comptar amb la col·laboració de supervivents i treballadores socials, que volien donar continuïtat al procés d'acompanyament emocional i terapèutic. «Tamaia va sorgir com a grup d'ajuda mútua. Per fer front a una necessitat que no quedava coberta ni a la casa d'acollida, ni a la societat. Les professionals, que veníem del feminisme, teníem una visió d'apoderament, molt lluny de l'assistencialisme clàssic que té una pràctica molt controladora de les dones». I aquest singular savoir faire de Tamaia, ha acabat convertint-se en un model de referència amb un impacte de vertigen! Més de 6000 dones acompanyades, capacitacions i formació a prop de 5000 professionals i estudiants, i mig miler de tallers de sensibilització i prevenció de la violència, així com nombrosíssimes publicacions i l'assessorament al Govern de la Generalitat en la redacció de la "Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista» (2008) i en la definició del protocol marc per a una intervenció.

Tamaia sempre reconeix la importància de l'ecosistema d'entitats, persones i relacions que ha vist néixer, créixer i desenvolupar-se la cooperativa: el moviment feminista. Tamaia va néixer a Ca La Dona, l'espai físic i relacional on encara ara estan ubicades, i també tenen vincles amb La Bonne - Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaison, on ha generat un seguit de relacions i sinergies que han enriquit enormement el projecte: «Estar i compartir espais feministes té una part política, però també econòmica que és un sosteniment important, quant a la cessió d'espais i la pràctica intercooperativa».

«Tamaia sempre reconeix la importància de l'ecosistema que ha vist néixer, créixer i desenvolupar-se la cooperativa: el moviment feminista.»

Què pot aportar el feminisme al cooperativisme?

“La pràctica de la cooperació social forma part dels valors i la genealogia feminista”

La pràctica de la cooperació social forma part dels valors i la genealogia feminista: ho veiem en valors i pràctiques com el suport mutu, la mancomunió de recursos o l'equitat. El cooperativisme és el que és perquè parteix d'una pràctica femenina, de les dones, ancestral. És un sistema potencialment feminista, tot i que la pràctica de cooperatives feminitzades o masculinitzades pot diferir profundament, en qüestions relatives a donar valor a la cura, l'aprenentatge continuat o tenir presents les emocions. Cal aprendre a no ser únicament una cooperativa de treball, que produeix i ven productes. De la nostra experiència com a cooperativa feminista podem aprendre que la professionalització de l'activitat ens ha ajudat a formalitzar els objectius, i plantejar-nos fites a curt i mig termini. A maximitzar l'impacte de la nostra activitat i especialitzar-nos. Els moviments socials poden ser més difusos, la cooperativa dona formalitat i estructura.

Del feminisme ens ha ensenyat a reconèixer tots els treballs, dins i fora de la cooperativa. El valor del treball no remunerat, solidari, polític i activista, és fonamental, ja que abona el terreny relacional en el moviment feminista, i això econòmicament té un impacte important. Per això se'ns fa difícil de definir on està la línia que separa un tipus de treball i l'altre. El feminisme ha fet molta feina per atrevir-se a nombrar la forma com ens relacionem entre nosaltres. Hem de fer un treball continu per anomenar les relacions de poder i autoritat a la cooperativa, per aclarir quin lloc ocupa cadascuna. No tothom té la mateixa renda de temps, la mateixa

xarxa afectiva, les mateixes necessitats... Nombrar-ho ja és altament reparador. És un treball constant, un procés molt viu, on l'estructura no queda rigiditzada.

“El treball no remunerat, solidari, polític i activista té impacte econòmic”

De fet, el treball intern l'abordeu mitjançant una figura de supervisió externa. Com arribeu a decidir-us per aquest format de facilitació de grup?

Tamaia sempre ha tingut un suport clínic per als casos que portem i per a les relacions d'equip. Vam treballar amb un terapeuta

bioenergètic que ens ajudava molt. Una de les qüestions que més ens afecta és que som una cooperativa tant petita que, al final, la jerarquia estructural no existeix. No es fàcil saber fins a on arriba cadascuna. El nostre equip és molt multifuncional: fem intervenció directa, tasques d'administració, formació i recerca. Moltes vegades totes participem dels diferents programes que desenvolupa l'entitat. Hi ha moltes branques, i ens costa regular-nos. A més, cadascuna fa coses diferents dins de la cooperativa, el grau de veterania no és igual, tenim experiències diverses... i la cooperativa s'ha de reconstruir de manera continuada quan hi ha canvis en l'equip. En un equip més gran, potser el rang està més definit, però en una cooperativa petita les jerarquies informals emergeixen de manera continuada.

“En una cooperativa petita, les jerarquies informals emergeixen de forma continuada”

Així que vam començar amb la supervisió externa per encabir les noves incorporacions, perquè les noves no sabien com encaixar, ni les veteranes com acollir-les. I això creava moltes dificultats de relació i dèficits organitzatius i de funcionament.

I ara, amb quina freqüència ho feu servir?

Hi dediquem mínim una sessió mensual i ho programem a 6 mesos vista. I ens ajuda molt. De vegades hi vas amb la sensació que no tens res a dir, i en tornar prens consciència que sempre hi ha alguna cosa, teva, d'una altra, d'equip... No es tracta només d'abordar i resoldre conflictes, sinó també d'identificar neguits i malestars.

A més, nosaltres treballem en una activitat que és molt contaminant, i això també necessita ajuda. Estem permanentment en contextos de violència, en primer lloc, perquè atenem les dones i, en segon, perquè fem una feina que està molt poc reconeguda. Sovint hi ha reaccions i posicionament en relació a la feina que fem que les vivim com a agressions i que també necessiten ser curades.

A mi quan em pregunten de què treballo dic que formo part d'una cooperativa (riem), perquè estic molt cansada de l'enfrontament.

I això també s'ha de poder compartir. O històries de dones que et toquen molt, que et mouen, amb les que t'identifiques. Perquè la realitat és que totes les dones vivim violència masclista. I les experiència d'algunes dones sovint et fan de mirall, et posen la teva història al davant. A nivell individual, totes fem teràpia. Demanem a l'equip que en faci. Cadascuna ha d'anar a teràpia.

Quin tipus d'intervenció fa una figura de supervisió?

A la nostra cooperativa, tenim unes relacions que van més enllà d'allò estrictament laboral. Ens tenim en compte a cadascuna de nosaltres des de la nostra identitat i singularitat, i això fa que la relació vagi més enllà. Així, quan hi ha un conflicte professional és més complicat de gestionar-lo, perquè saps el que li passa a l'altra, amb tots els seus condicionants de vida, però tu també tens els teus... Es barreja molt la dimensió emocional amb la laboral, i això també és font de conflictes. Ho fa tot plegat més ric i molt més humà, perquè estàs fent un projecte amb un equip de persones on cadascuna és qui és, i se sent reconeguda. Però els conflictes també toquen més profundament.

Per això ens cal aquest acompanyament de supervisió. La supervisora ens ajuda a veure coses que estan succeint i que nosaltres no veiem. Hi traslladem temes quan veiem que conflictuem, que alguna cosa se'ns enquista, ens amoïna, ens angoixa...

Que aporta aquesta mirada externa?

Un punt de vista que ajuda a col·locar el que cadascuna sent, escoltar el que a cadascuna està descompensant i ajuda a què l'engranatge col·lectiu es col·loqui a lloc. Fa que totes puguem saber quin rol estem exercint, nombrar-ho i reconèixer-ho, i ens ajuda a ubicar l'essència dels problemes que tenim entre mans. La supervisió ajuda, tot i que després cadascuna pren les seves decisions. La supervisió no et salva de res. Ara bé, l'aportació és molt valuosa, perquè posa un mapa a sobre la taula, i cadascuna de les persones li donen l'autoritat de reconèixe el mapa i reconèixer-nos-hi.

Quines són les principals dificultats que us heu trobat per incorporar aquesta pràctica?

La pròpia dinàmica de treball desbordant. La planificació mensual ens ajuda a garantir la participació d'un major nombre de persones, i ens obliga a cuidar-nos. Si no ho prioritzem, correm el risc que ens passi com amb el dia a dia, que hi donem importància, però acabem dedicant-hi aquells cinc minuts que ens sobren. Per nosaltres és una tria política: hem d'aturar-nos i dedicar-nos a tenir cura del grup. El que fa mal a un projecte com el nostre és la pressa, l'estrès. Treballar des de la pressa és molt esgotador. Hem d'aturar-nos, encara que només sigui per nombrar la pressa que tenim.

“La supervisió externa ens ajuda a veure coses que estan succeïnt i que nosaltres no identifiquem”

I els principals aprenentatges?

Aprenem moltíssim de com ens relacionem, com gestionem els conflictes i com ens col·loquem en l'equip. Ens ajuda molt a pensar-nos. Sovint, la quotidianitat no ens permet pensar-nos com a entitat, compartir com ens veiem en el món, en context, què és el que volem, qui som, què volem ser. Té una part també de reflexió sobre qui som com a col·lectiu.

I aquest treball que no s'acaba, que té lògica de procés, no esdevé rutinari?

Precisament aquestes sessions ens serveixen per no encallar-nos en un moment de conflicte. En la vida d'un projecte sempre hi haurà conflictes, perquè la vida és generadora de conflictes. I si no tens un espai per pensar-te, per aturar-te, per canviar la mirada, la gent pot quedar encallada en un problema. Els problemes encallats poden acabar trencant l'equip, depenent del dolor i les ferides que puguin generar. Si hi ha un conflicte, que n'hi ha, i algú t'ajuda a mirar-lo d'una altra manera, a recol·locar-te, això fa que et transformis, perquè en el moment que l'estàs assumint, l'estàs dissolent, t'estàs transformant. Jo veig que amb els anys que fa que anem a supervisió, hem anat transformant moltes coses, i sento que seguim fent-ho. I malgrat els anys, veig que seguim transformant-nos i ens ajuden a col·locar-nos d'una altra manera.

L'altre dia, per exemple, vam reorganitzar una activitat que era focus de moltes tensions. Aquesta acció ens ha ajudat a pensar en reorganitzar altres àmbits, ens obre portes. Intervenir sobre aquesta dimensió ens permet la transformació, que és la sal de la vida, anar-se transformant.

**Raket Escurriol i
Rosa González Graell**

09

APRENTATGES I REPTES

a partir de la sessió d'intercooperació
de la Fira d'Economia Solidària de
Catalunya 2017

El 20 d'octubre de 2017, Balanç Social, Pam a Pam i Coòpolis vam dinamitzar la sessió d'intercooperació que donava sortida a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC). A la reunió van participar una quarantena de persones, a títol individual i provinents d'un vintena de cooperatives i entitats solidàries, i durant dues hores, vam obrir un espai d'intercanvi i aprenentatge mutu en qüestions relatives als reptes organitzatius que afrontem les iniciatives vinculades a la Xarxa d'Economia Solidària (XES).

Amb aquesta sessió no només volíem facilitar l'intercanvi de pràctiques transformadores, sinó també compartir els processos duts a terme per les pròpies organitzacions per implementar-les. Volíem obrir un espai on compartir les dificultats i els neguits que afronten les organitzacions en el seu dia a dia, així com les tàctiques i estratègies que desenvolupen per millorar el seu funcionament i esdevenir més sostenibles a nivell intern.

La sessió va estar centrada en tres grans àmbits: l'organització dels treballs i del temps, l'apoderament de les persones a les organitzacions i la gestió del factor humà i relacional.

A continuació us presentem alguns dels resultats que vam recollir en aquella sessió, plantegen quins han estat els factors que han limitat o facilitat el desplegament de les mesures, a més dels aprenentatges i reptes que han hagut d'afrontar.

SOBRE ELS TEMPS I ELS TREBALLS

La possibilitat d'autoorganitzar les hores i espais de treball és una de les dimensions més ben valorades per les persones treballadores a les entitats vinculades a l'Economia Solidària. Segons dades de l'«Informe de l'Estat del Mercat Social Català» (2016), el grau de satisfacció de les persones treballadores respecte les possibilitats de conciliació de la vida laboral i personal, la flexibilitat en l'organització del horaris i lloc de treball és de 7,5 punts sobre 10.

Les necessitats expressades en relació als usos del temps van fer referència a millorar la planificació en l'organització de tots els treballs i processos, i polir els pressupostos i càlcul d'hores. Les estratègies desplegades són diverses i van des de les més sofisticades, com l'ús d'eines i programari de gestió i coordinació de projectes (com les aplicacions RedMine i Trello), fins les més senzilles com els calendaris i agendes compartides on i offline, passant per exercicis col·lectius per optimitzar el grau d'organització interna. Mesures com la definició i calendarització de reunions a mig termini, o la definició de tipologies d'hores diferenciades a tenir en compte en la planificació de jornades laborals i elaboració de pressupostos donarien exemple d'aquesta voluntat col·lectiva d'optimització de la forma d'organitzar-se.

Un altra de les grans necessitats recollides és en relació a la falta de reconeixement i valoració de les tasques reproductives i de cures, tant dins com fora de l'àmbit laboral. En aquest sentit, en moltes entitats s'observa una mirada eminentment productivista i, en conseqüència, una infravalorització del treballs com ara les tasques de neteja, manteniment, secretaria i atenció als processos interns, però també en relació a les responsabilitats de cura sobre terceres persones i a l'atenció a la pròpia salut. Un «estrabisme productivista» que, citant a Amaia Pérez Orozco, només es pot desmuntar incorporant una mirada feminista i multidimensional.

Les mesures que busquen coresponsabilitzar les entitats solidàries amb les tasques de reproducció social són també molt diverses. D'una banda, trobem pràctiques de conciliació clàssiques com la jornada intensiva o els horaris diferencials d'estiu i hivern, que faciliten la conciliació amb el calendari escolar; de l'altra trobem l'adaptabilitat horària, el treball per projectes o la introducció d'eines de teletreball i suport tecnològic, mesures que permeten a les persones que viuen lluny del centre de treball o compaginen estudis i treball remunerat un major grau d'autoorganització. Tot i que el treball a distància es valora positivament, s'aprecien també alguns desajustos derivats de l'excés, com per exemple la manca d'espais compartits, les dificultats de coordinació espontània, la mala distribució de les tasques associades a les permanències a la seu social o la manca de transparència en relació als horaris de treball i connectivitat.

Finalment, trobem el repertori de mesures que coresponsabilitzen les entitats amb les cures, com per exemple, l'ampliació dels permisos de parentalitat més enllà del que marca la llei, els complements salarials per a treballadores amb persones a càrrec o la possibilitat de portar els infants a la feina. Mesures que persegueixen facilitar les tasques de reproducció social, implicant les entitats amb la sostenibilitat dels processos de criança i cura, fent pedagogia interna dels nous usos del temps i evitant l'empobriment de les persones amb persones a càrrec.

Les participants a la sessió van manifestar que un dels grans reptes que han d'afrontar des de les organitzacions és fer una planificació més realista que permeti no només ser més eficients, sinó també donar temps als processos de presa de decisió i cohesió interna, tot aprenent a prioritzar «allò important» per sobre d'«allò urgent». La precarietat econòmica, el sector d'activitat i el multitasking són els factors que és consideren més limitants de cara implementar un major nombre de mesures coresponsabilitzadores, i ser creatives quan als nous usos del temps.

CRÉIXER EN COL·LECTIU I FER COMUNITAT

La forma com es distribueix la informació, el poder i la responsabilitat dins de les organitzacions solidàries acostuma a ser el factor que defineix el grau de democràcia interna d'una organització. En l'anàlisi qualitativa que es realitza al Balanç Social veiem que el concepte «democràcia» es relaciona amb tot allò que té a veure amb els canals de participació, la forma que adopta la presa de decisions, com s'interpreta la distribució del poder i, finalment, tots els conceptes vinculats a la transparència, i els canals d'informació i comunicació interna i externa de les organitzacions. Totes aquestes dimensions estan relacionades amb l'horitzontalitat, el consens, la gestió democràtica i la gestió col·lectiva. La puntuació mitjana del bloc de democràcia del Pam a Pam en relació als criteris de democràcia, participació i de transparència és, de fet, d'un 2,99 sobre 5 punts, la millor puntuació mitjana de tots els blocs.

En aquest apartat veurem les estratègies que desenvolupen les organitzacions participants a la sessió per facilitar a la seva base social tenir més poder i capacitat de decisió en el dia a dia dels projectes.

Les necessitats expressades abasten dimensions com compartir i distribuir la informació de manera ordenada i transversal, fent formacions internes que ajudin a les persones a accedir i interpretar les qüestions més tècniques i complexes de l'activitat que desenvolupen —com per exemple, fer ús de les eines tecnològiques o interpretar uns pressupostos. En el mateix ordre s'ubique les sessions d'acollida i traspàs en relació a la cultura i el coneixement de la pròpia organització. Un dels grans reptes però és poder dedicar prou temps a preparar la documentació, i distribuir-la amb prou antelació per a què les persones que la reben puguin llegir-la, processar-la i esmenar-la. Altre cop, la manca de temps és un factor limitant, ara de la qualitat democràtica de les organitzacions.

Un altre dels grans reptes és la distribució de rols i responsabilitats de forma equitativa. Les capacitacions internes, la rotació de lideratges i el repartiment de les tasques més ben valorades, així com de les més desagrades, són algunes de les estratègies desenvolupades per les entitats solidàries. Algunes observen però que de vegades la rotativitat és complicada, perquè hi ha perfils d'especialitat difícilment intercanviables i persones que no volen ocupar posicions de lideratges per qüestions diverses. En aquest sentit, s'aprecia que «horitzontalitat» no vol dir que no hi hagi jerarquies volgudes i reconegudes, el que Marcela Lagarde anomena «lideratges entranyables».

En general es reconeix que el treball en la democràcia interna és un repte continu, que implica no només revisar, identificar i distribuir les esferes generadores de poder, sinó també empènyer a les persones que no hi participen a que prenguin posicions de responsabilitat mitjançant la formació, l'acompanyament i l'intercanvi d'experteses i aprenentatges.

EL FACTOR HUMÀ I LA NATURA COLLECTIVA

La gestió del poder i les emocions, així com la prevenció i resolució del conflictes i malestar dins de les organitzacions són qüestions centrals en la salut relacional de les entitats solidàries. Si bé en la sessió vam constatar que les dinàmiques emocionals a poc a poc han anat guanyant espai en el dia a dia de les organitzacions, existeixen altres àmbits de relació -com el relatiu a la prevenció de l'estrès, la motivació, la cohesió de grup o la confiança- que encara estan força desprovistes d'instruments per abordar-les de manera formal i sistemàtica.

Per treballar la cohesió interna, per exemple, diverses organitzacions van expressar la importància de practicar la valoració i el reconeixement de les fites aconseguides col·lectivament. En aquesta categoria trobem la celebració dels èxits i les sessions dedicades a compartir els projectes realitzats de manera individual amb la resta de l'equip. Aquestes accions

tenen per no només socialitzar el coneixement amb el col·lectiu, sinó també practicar el reforç positiu i reforçar la cohesió interna, alimentant simultàniament l'autoestima i el sentiment de pertinença al grup.

D'altra banda, es va subratllar la importància de generar espais de relació i trobada quotidians, com per exemple l'hora de dinar, l'espai del cafè o la cervesa de divendres al migdia. Aquests entorns d'encontre juguen un paper fonamental des d'on compartir moments, establir lligams laxos, lúdics i afectuosos, lluny de contextos estrictament formals i professionals. Aquests entorns, a més, serveixen també per llimar aspreses, estretir les relacions un-a-un, prevenir conflictes i identificar neguits i malestars.

A MODE DE TANCAMENT

La sessió d'intercooperació ens va servir per obrir debats i plantejar situacions, compartir experiències, aprenentatges i sensacions del que significa la vida en col·lectiu. Per sort o per desgràcia, no vam arribar a cap conclusió. I ens vam emplaçar per retrobar-nos a la FESC de l'any vinent per abordar una temàtica que va aflorar en el decurs de la sessió: com ens relacionem en els espais d'intercooperació? Quines dinàmiques de poder es donen entre les diferents organitzacions i representants que participen de la fira?

Tot i no arribar enlloc, de la reunió ens vam endur un bon grapat de sabers i coneixements produïts col·lectivament i fets a mà, tot partint de l'experiència viscuda. Unes pràctiques que contribueixen a posar la vida al centre, ens ajuden a millorar el nostre funcionament i la nostra sostenibilitat.

Ens agradaria recuperar algunes frases sexies que vam recollir durant el taller, que ens han semblat un bon tancament en mode de politicalitat.

Us les compartim!

La imaginació contra el poder!

Hem d'obrir espai per a la creativitat i l'experimentació que ens permetin intervenir sobre aquelles rigideses que han vingut donades pel mercat i el patriarcat.

Atrevim-nos a imaginar!

Cures sí! Excel també!

La gestió emocional és un dels instruments que tenim al nostre abast per anar millor equipades per la vida col·lectiva.

Existeixen altres dimensions organitzatives, altres llenguatges, que emprats de manera complementària donaran major robustesa als nostres projectes.

Formem-nos!

Abordem allò difícil!

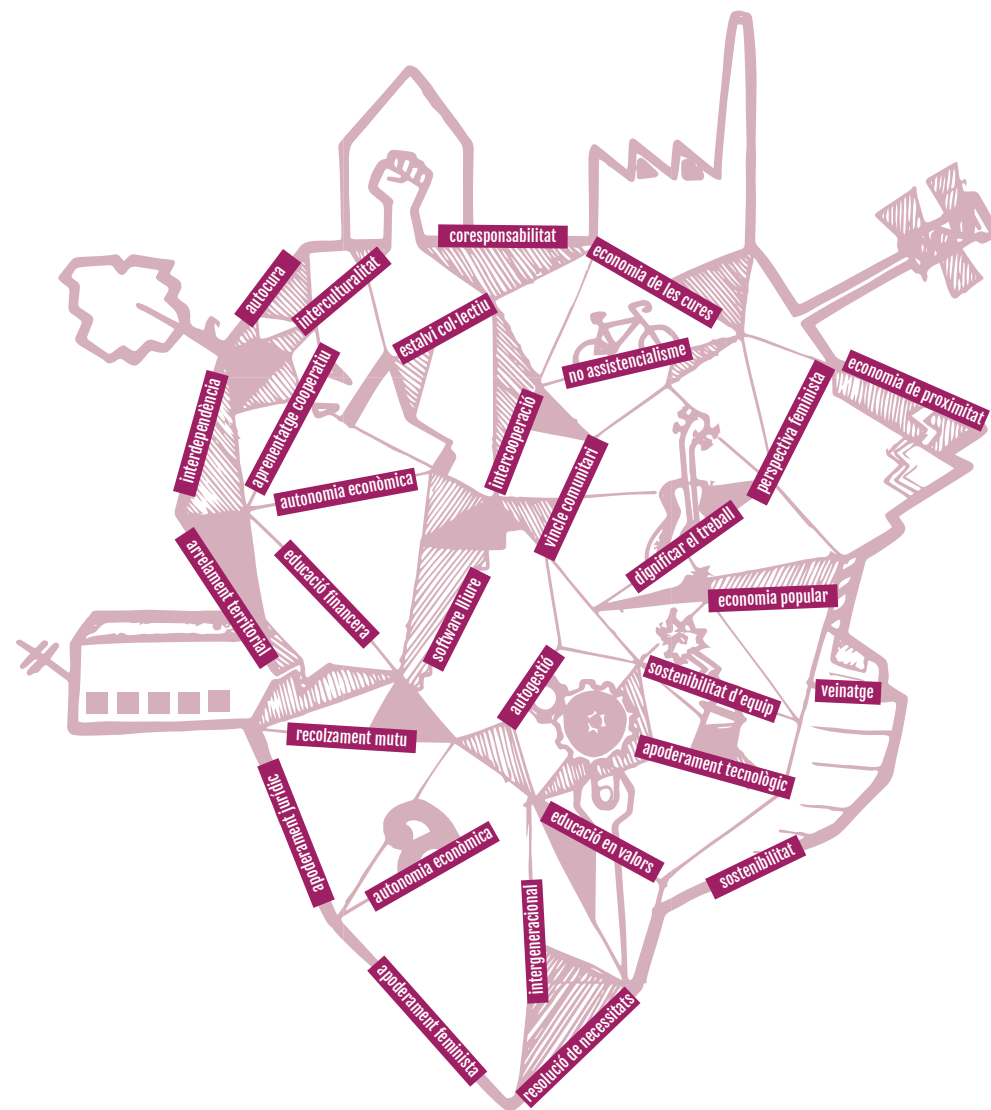
Cal problematitzar de manera fraternal aquelles qüestions que ens fa sentir incòmodes a les nostres organitzacions.

Perdem la por!

Temps vol temps

Compartir temps amb el col·lectiu. La pobresa del temps de les persones que cuiden d'altres. Donar temps al processos. No tenir temps. No arribar a temps. Alliberar temps per participar. Nous usos del temps... El temps apareix reiteradament com un bé escàs en la vida individual i col·lectiva.

**Organitzem-nos millor per
aprofitar-lo al màxim!**

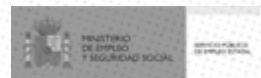
Coòpolis, l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, és un dispositiu de foment i promoció de l'Economia Social i Solidària a la ciutat de Barcelona. En el marc de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya, s'orienta prioritàriament a la creació de noves cooperatives així com a la generació de llocs de treball en cooperatives existents.

Sumant les capacitats del territori, de les administracions públiques i de les organitzacions de l'economia social i solidària barcelonina, Coòpolis vol esdevenir un espai de referència per persones i entitats que vulguin formar-se i rebre suport en processos de constitució de noves iniciatives cooperatives.

Situat al complex veïnal de Can Batlló, Coòpolis promou un ecosistema d'activitat socioeconòmica i formativa, de generació d'ocupació i d'impacte social. Un laboratori per la intercooperació i l'enfortiment econòmic local. Una eina per construir ciutats cooperatives: els nous territoris de la cooperació econòmica, social i solidària.

www.bcn.coop

Amb el suport de

En col·laboració amb

COÒPOLIS

Ateneu Cooperatiu de Barcelona